บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย โดยแยกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนแบบประสบการณ์
2. เอกสารเกี่ยวกับความรู้
3. เอกสารเกี่ยวกับทักษะทางภาษา
4. เอกสารเกี่ยวกับแบบการเรียน

1. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนแบบประสบการณ์

1.1 ความหมายการเรียนแบบประสบการณ์ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Karlin and Berger (1971, p. 21) กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์ คือวิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ปฏิบัติโดยเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหมายต่อผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ที่หลากหลายในการเรียนมากกว่าการสอนโดยตรง เช่น การฟังบรรยายหรือการอ่านเป็นต้น

Gibbs (1987, cited in Fardouly, 1998) กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์เป็นการเรียนแบบการสำรวจอย่างจริงจัง (Active exploration) เพื่อทดสอบความคิดและข้อสมมติฐานมากกว่าการได้รับการฝึกแบบเฉื่อย คือ การฟังครูบรรยายในชั้นเรียนหรือการเรียนอย่างไม่มีชีวิตชีวา (Passive learning) กิจกรรมในการเรียนการสอนต้องมีการวางแผนอย่างดีจากผู้สอน และผู้เรียนจะต้องพิจารณาสะท้อนความคิด (Reflect) ประสบการณ์ของผู้เรียนอย่างมีวิจารณญาณ

Kraft and Sakofs (1988, อ้างใน พิทยา คำตาเทพ, 2542) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้พบ ได้เห็นได้สัมผัส ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถค้นพบ ทดลองกระทำ และเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น

และในขณะเดียวกัน ผู้เรียนจะต้องพิจารณาสะท้อนประสบการณ์ของตนเองออกมาในรูปการพัฒนาการใหม่ เจตคติใหม่ หรือแนวคิดใหม่ได้อีกเช่นกัน

เอกสารใน Resource Bulletin (1996) ได้กล่าวถึงคำที่มีความหมายเดียวกันกับการเรียนแบบประสบการณ์ คือ การเรียนรู้ในบริบท (Contextual learning) การศึกษาในสถานการณ์แห่งโลกปัจจุบัน (Real-world education) การเรียนรู้อย่างจริงจัง (Active learning) การเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) ซึ่งทั้งหมดนี้มีความหมาย คือ การเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประสบการณ์จริง อย่างไรก็ตาม การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนในบริบทที่เป็นสถานการณ์จริงแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ถือว่าเป็นการเรียนแบบประสบการณ์อย่างแท้จริง แต่ยังต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับวิธีการสอน เนื้อหา สถานการณ์ และการใช้เวลา

Glasgow and Bush (1995, p. 32) กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์เป็นการเรียนรู้อย่างจริงจัง เป็นการรวมของความคิดด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive thinking) กับทฤษฎีการเรียนในบริบท (Contextual learning theory) เข้าด้วยกัน บทเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ควรเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสนใจ และเป็นบทเรียนที่มีพื้นฐานมาจากสถานการณ์แห่งโลกปัจจุบัน ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว โดย Meyers and Jones (1993, cited in Bush, 1995, p.32) กล่าวว่า การเรียนรู้อย่างจริงจัง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อ่าน เขียน พูด ฟัง และสะท้อนความคิดในเนื้อหานั้น ๆ

Jackson and MacIsaac (1994, p. 22) กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์ไม่ใช่เป็นการเสนอทฤษฎีการเรียนรู้โดยตรง แต่เป็นแนวที่เชื่อว่า การเรียนแบบประสบการณ์เป็นการเรียนที่เน้นประสบการณ์การเรียนที่เป็นจริง (Authentic learning experience) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อทักษะการเรียนรู้ที่มีความหมายและการพัฒนามนุษย์ การเรียนรู้แบบประสบการณ์ อาศัยหลักของการสร้างความรู้ (Constructivism) ซึ่งความรู้เกิดจากผู้เรียนได้ใช้ความรู้เดิมในการตีความ (Interpretation) จดจำ (Retention) และทบทวน (Revision) ข้อมูลใหม่ แนวคิดของการเรียนแบบประสบการณ์จะเน้นการเข้าร่วมอย่างจริงจัง (Active participation) กับการไตร่ตรองอย่างจริงจัง (Active reflection) ในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นส่วนที่จะช่วยให้การเรียนประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้ นักการศึกษาไทย สาโรช บัวศรี (2539, หน้า 347) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนแบบประสบการณ์ แบ่งออกเป็นสองตอนใหญ่ คือ ตอนที่ได้ปฏิบัติหรือกระทำ (Undergoing phase) และตอนที่ใช้สติปัญญาในการพิจารณาผลการกระทำนั้น ๆ (Intellectualizing phase) การเรียนโดยไม่การนำผลการกระทำมาใช้ปัญญาไตร่ตรอง จะไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้แบบประสบการณ์ แต่เป็นการเรียนรู้เพียงครึ่งเดียว

เห็นได้ว่าความหมายของการเรียนแบบประสบการณ์มีหลากหลาย แต่ในแต่ละความหมายนั้นได้เน้นหลักการสำคัญ คือ เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ความคิด ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณในประสบการณ์การเรียนรู้ การเรียนแบบประสบการณ์ไม่เพียงแต่เป็นการเชื่อมการเรียนรู้เข้ากับสถานการณ์ในชีวิตจริง หรือการมีประสบการณ์ต่อการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการนำเอาการกระทำนั้น ๆ มาไตร่ตรอง พิจารณาเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและสร้างความรู้ใหม่และนำความรู้นั้นไปใช้ในโอกาสอันควร

1.2 ขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์

ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ไว้อย่างหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดหลักของการเรียนแบบประสบการณ์ เกิดจากแนวคิดของ Dewey (Cited in Iowa Cooperative Extension Service, 1998) กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นมีส่วนร่วมปฏิบัติจริง (Action)ในกิจกรรม และคิดใคร่ครวญหรือไตร่ตรอง (Reflect) กลับไปในการกระทำนั้น ๆ เพื่อที่จะประเมินผล โดยพิจารณาถึงส่วนที่เป็นประโยชน์หรือมีความสำคัญ และใช้ข้อมูลที่ได้นั้นไปปฏิบัติในกิจกรรมอื่น ๆ อีกต่อไป (Apply) รูปแบบการเรียนแบบประสบการณ์ตามแนวคิดของ Dewey เป็นการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะของวงจรการเรียนรู้ (Learning cycle) ซึ่งแสดงได้ตามแผนภาพดังนี้

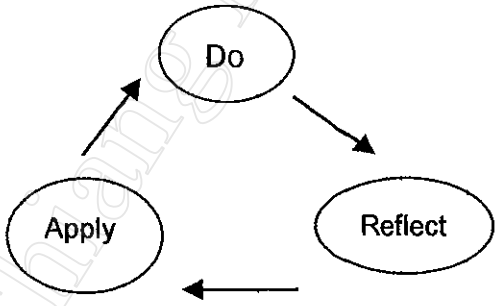

ภาพ 1 แสดงขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ของ Dewey

Walker and Richards (1992) ได้กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานของขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ตามที่ Dewey ได้กล่าวนั้น เป็นการเรียนการสอนแบบแสวงหา (Inquiry) โดยสนับสนุนความคิดที่ว่าการเรียนรู้นั้นผู้เรียนควรเรียนจากประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติและพิจารณาสะท้อนผลการกระทำนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองและพึ่งพาตนเองได้

Silver (1998, pp. 1-3) ได้เสนอรูปแบบวงจรการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey ดังนี้ คือ

1. ขั้นสำรวจ (Exploration)

เป็นขั้นที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูล สื่อการสอน และปฏิสัมพันธ์ต่อผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมหรือประสบการณ์ทั่วๆไป เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำการเก็บรวมรวมข้อมูล จัดระบบข้อมูล และเปรียบเทียบคำตอบกัน ซึ่งผู้เรียนอาจมีข้อมูลทั้งที่เหมือนกันหรือแตกต่างขัดแย้งกัน บทเรียนที่ใช้ควรเป็นบทเรียนที่สร้างความอยากรู้อยากเห็นให้แก่ผู้เรียน

2. ขั้นพัฒนาความคิด (Concept development)

ขั้นพัฒนาความคิด เป็นขั้นที่อยู่บนพื้นฐานจากความอยากรู้อยากเห็น การค้นพบการแสวงหาของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะทำหน้าที่ย่อยข้อมูลจากสิ่งที่ผู้เรียนได้จัดการ แยกแยะ จากนั้นจึงพัฒนาเป็นความคิดรวบยอด ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนจะพัฒนาไปได้มากกว่าการสอนโดยตรง เช่น การบอกกล่าวทางวาจา หรือการสำรวจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพราะผู้เรียนเริ่มที่จะเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้สำรวจมาก่อนหน้านี้กับบทเรียนที่เรียนอยู่ อีกทั้งผู้เรียนเริ่มที่จะเห็นรูปแบบและเชื่อมต่อความรู้ภายนอกกับประสบการณ์ของผู้เรียน มากกว่าที่จะคงความจำหรือความคิดนั้น ๆ เพียงอย่างเดียว

3. ขั้นประยุกต์แนวคิด (Concept application)

ขั้นประยุกต์แนวคิด เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ และยังสามารถนำไปขยายกว้างเพื่อการค้นพบความรู้ของผู้เรียนเอง ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนยังสามารถกำหนดสถานการณ์ใหม่ๆ และตั้งคำถามเพื่อให้แน่ชัดถึงความเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ

Silver ยังกล่าวอีกว่า วงจรการเรียนรู้ทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ ไม่ใช่เป็นการเรียนแบบทางเดียว (One - way progression) ซึ่งหมายถึง ในแต่ละช่วงของบทเรียน ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปภายในวงจรเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ โดยที่ผู้สอนมีหน้าที่ตรวจสอบและประเมินอย่างไม่เป็นทางการว่าผู้เรียนอยู่ในขั้นใด และพร้อมที่จะดำเนินการในขั้นถัดไปหรือไม่

Lewis & Williams (1994, อ้างใน ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2543, หน้า 11-12) ได้พัฒนาการเรียนรู้แบบประสบการณ์จาก Dewey โดยให้ความหมายของการเรียนรู้แบบประสบการณ์ว่าเป็นวงจรของ “การลองกระทำ” (Trying and undergoing) โดยเริ่มที่ การรับรู้ปัญหา (Aware of problem) คิดหาแนวทาง (Getting an idea) ลองกระทำ (Trying out a response) เกิดประสบการณ์จากผลของการกระทำ (Experiencing the consequences) และใน

ที่สุด ผู้เรียนสร้างความรู้ของตนเอง โดยการยืนยันในความรู้เดิม หรือเกิดการปรับเปลี่ยนความรู้เดิมเป็นความรู้ใหม่ (Either confirming or modifying previous conceptions) วงจรของ "การลองกระทำ" แสดงได้ตามแผนภาพดังนี้

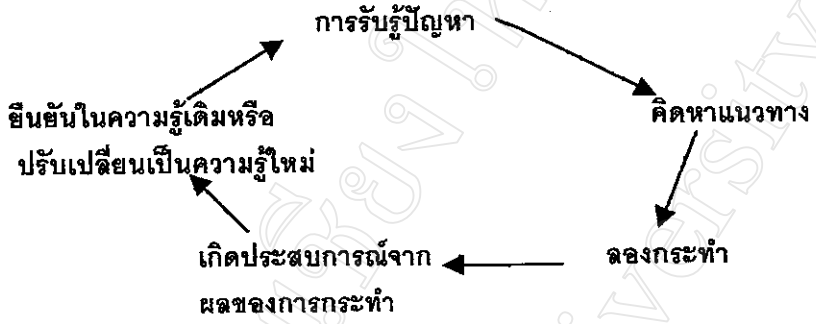

ภาพ 2 แสดงวงจร "การลองกระทำ"
ที่พัฒนามาจากแนวคิดการเรียนแบบประสบการณ์ของ Dewey

กระบวนการของวงจรนี้ เป็นการสร้างความรู้ในรูปของการปรับเปลี่ยนความรู้ (Cognitive reconstruction) กลายเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) มีคุณค่า และใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันที่เป็นจริง ประโยชน์สูงสุดของวงจร "การลองกระทำ" คือ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การคิดและกระทำ และคิดไตร่ตรองจนเกิดความหมาย (Meaning-making) ครั้งแล้ว ครั้งเล่า จนก่อให้เกิดการเรียนรู้วิธีการเรียนแบบมีประสบการณ์ (Learning how to learn experientially) (Lewis & Williams, 1994, อ้างใน ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2453, หน้า 1-12)

นอกจากนี้ ยังมีนักการศึกษา Kolb (1984, cited in Kelly, 1998) ได้เสนอกระบวนการเรียนแบบประสบการณ์ซึ่งเป็นรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนและเป็นวงจรที่ต่อเนื่องกัน ดังนี้ คือ

1. ขั้นประสบการณ์รูปธรรม (Concrete experience) เป็นขั้นแรกที่กระตุ้นให้บุคคลหนึ่งๆ กระทำในงานที่อาจเป็นขององค์กร ทีมงาน หรือเป็นของรายบุคคล ที่วางแผนไว้แล้ว ซึ่งเป็นลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมและรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ โดยตรง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นตามที่ตนประสบอยู่ในขณะนั้น และในขั้นตอนนี้มักจะไม่มีการสะท้อนผลงาน แต่เป็นการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ

2. ขั้นสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation) เป็นการย้อนพิจารณางานที่ทำอยู่และทบทวนในสิ่งที่ทำไป โดยการใช้ทักษะการสังเกตความต่างเพื่อช่วยในการชี้ประเด็นเหตุการณ์ที่สำคัญและสื่อสารกับผู้อื่น เพื่อให้การรับรู้ชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตอย่างพินิจพิเคราะห์ พิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียด

3. ขั้นการสรุปเป็นหลักการ (Abstract conceptualization) เป็นขั้นการเรียนรู้ที่ใช้หลักเหตุผล ใช้ความคิดเพื่อการสรุปความ รวมถึงการคาดเดาเหตุการณ์ที่สังเกตได้และเข้าใจในความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ ซึ่งจะเปรียบเสมือนโครงสร้าง และเป็นเหตุการณ์ที่สามารถอธิบายได้

4. ขั้นการทดลองปฏิบัติจริง (Active experimentation) เป็นขั้นวางแผนเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจใหม่และเปลี่ยนแปลงไปสู่การคาดเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้นในลำดับต่อไป โดยการได้ทดลองปฏิบัติลงมือทำจริงเพื่อดูว่าสิ่งที่คิดนั้นถูกต้องหรือไม่

ขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb แสดงได้ตามแผนภาพดังนี้

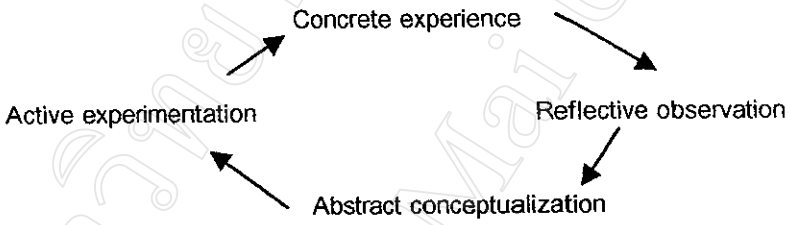

ภาพ 3 แสดงวงจรการเรียนแบบประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb

อย่างไรก็ตาม Sutherland (1997, อ้างใน ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2543, หน้า 15-16) กล่าวว่า แนวคิดการเรียนแบบประสบการณ์ของ Kolb เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ ซึ่ง เรียกแนวคิดนี้ว่า Kolb's Andragogy แนวคิดของการเรียนรู้แบบ "Andragogy" หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ โดยมีความเชื่อที่เกี่ยวกับการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ (Self-directed learning) ซึ่งตรงกันข้ามกับ "Pedagogy" ที่หมายถึง ศาสตร์ในการสอนเด็ก Sutherland ยังได้กำหนดคุณลักษณะของการเรียนแบบประสบการณ์ของผู้ใหญ่ ไว้ดังนี้ คือ

1. การเรียนรู้ เป็นกระบวนการ ซึ่งตรงกันข้ามกับผลลัพธ์
2. การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องบนพื้นฐานของประสบการณ์
3. กระบวนการเรียนรู้ต้องการให้เกิดการปรับเปลี่ยนความรู้เดิมที่ขัดแย้งกับประสบการณ์ใหม่
4. การเรียนรู้ เป็นกระบวนการโดยรวมของการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโลกปัจจุบัน

5. การเรียนรู้ เป็นผลของการแลกเปลี่ยนจากการกระทำ (Transaction) ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม

6. การเรียนรู้ เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ (Creating knowledge)

Sutherland ยังได้พัฒนาขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ของ Kolb ออกเป็น 5 ขั้นตอน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ 1) ขั้นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เกิดขึ้นและมีอยู่ (Concrete experience) 2) ผู้เรียนสังเกต (Learners make their own observations) 3) คิดใคร่ครวญ (Reflection) 4) ผู้เรียนสร้างเป็นแนวคิดเชิงนามธรรมและสร้างเป็นแนวคิดหรือหลักการให้ครอบคลุมกว้างขวาง (Formation of abstracts concepts and generalizations) 5) ผู้เรียนทดสอบการใช้แนวคิดหรือหลักการที่ได้มาใหม่นั้นในสถานการณ์สภาพการณ์ใหม่อื่น ๆ (Testing implications of concepts in new situation) ซึ่งแสดงได้ตามแผนภาพดังนี้ (1997, อ้างใน ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, หน้า 12-15)

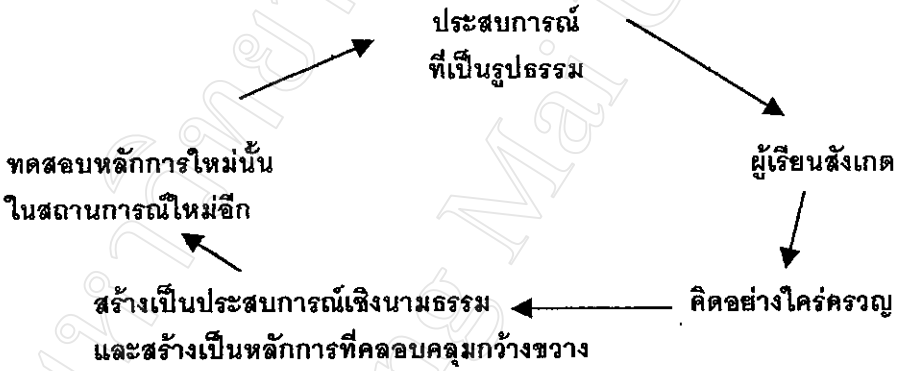

ภาพ 4 แสดงวงจรการเรียนแบบประสบการณ์ที่พัฒนาจากแนวคิดของ Kolb

จากวงจรการเรียนรู้แบบประสบการณ์ทั้ง 5 ขั้นตอน เห็นได้ว่า ในขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะเผชิญประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวงจร ขั้นที่ 1 ได้พบประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมใหม่อีกครั้ง ทำให้วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์และสร้างความรู้อย่างต่อเนื่อง และเกิดเป็นความรู้ใหม่อย่างไม่หยุดหย่อน

ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการเรียนแบบประสบการณ์ใน 5 ขั้นตอนตามที่ Sutherland ได้ปรับมาจากขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่ยังมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยังจำกัดอยู่

ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการให้ผู้เรียนได้เริ่มฝึกวิธีการเรียนแบบประสบการณ์ ผู้เรียนสามารถนำไปเป็นแนวทางไปใช้ในการสร้างความรู้ของผู้เรียนต่อไปเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ และเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนแบบแก้ปัญหา และเพื่อให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้เนื้อหาและพัฒนาความสามารถทางภาษาไปพร้อมกัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้ คือ (Iowa Cooperation Extension Service, 1998 และอ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรธน์, 2542)

ขั้นที่ 1 ขั้นประสบการณ์ (Experiencing stage)

เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติ ค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Sharing stage)

เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลที่ได้พบ ได้เห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการสะท้อนผลในประสบการณ์นั้นๆ โดยใช้ทักษะการพูดและการเขียน

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายผล (Processing stage)

เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มาเฟ้น จำแนก สรุปเป็นมโนทัศน์ โดยชี้ประเด็นหลัก

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปพาดพิง (Generalizing stage)

เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์จากเรื่องราวที่สรุปได้หลายๆ เรื่องมาพาดพิงสู่ความคิดรวบยอดหรือแบบแผนที่กว้างขึ้น หรือเป็นข้อเสนอแนะเพื่อที่จะได้นำไปใช้ในชีวิตจริง

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying stage)

เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้เรียนเอง

ขั้นประยุกต์ใช้ถือเป็นลำดับที่สำคัญที่สุดของกระบวนการเรียนแบบประสบการณ์ เพราะผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ตนเข้าใจและมีความหมายต่อตนเองจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ลงมือกระทำ ฝึกปฏิบัติให้เป็นวงจรการเรียนรู้อีกต่อไป

เมื่อเปรียบเทียบขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ที่ปรับมาจากแนวคิดเดิมของ Kolb (1984, cited in Kelly, 1998) เห็นได้ว่าความคิดหลักของขั้นประสบการณ์ (ขั้นที่ 1) และขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ขั้นที่ 2) ในการวิจัยครั้งนี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งในขั้นประสบการณ์รูปธรรม ตามแนวคิดของ Kolb ก่อนนำไปสู่ขั้นอภิปรายผล นอกจากนี้ขั้นประสบการณ์และขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถือเป็นขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมซึ่งสามารถวัดทักษะทางภาษาซึ่งเป็นการสะท้อนความคิด โดยการพูดและ(หรือ)การเขียนได้ชัดเจน

ยิ่งขึ้น ส่วนในขั้นอภิปรายผล ขั้นสรุปพาดพิงและขั้นประยุกต์ใช้ในการวิจัย มีแนวคิดที่สอดคล้องกับขั้นสังเกตอย่างไตร่ตรอง ขั้นการสรุปเป็นหลักการและขั้นตอนการทดลองปฏิบัติ ตามที่ Kolb ได้เสนอไว้ และนอกจากนี้ ขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอนที่ปรับมาจาก Kolb เป็นขั้นตอนของรูปแบบวงจรการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีหลักสำคัญที่สอดคล้องกับวงจรการรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) ของ Dewey อยู่ 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นการปฏิบัติ ขั้นสะท้อนความคิดหรือคิดใคร่ครวญ และขั้นนำไปใช้หรือทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งแสดงได้ตามภาพดังนี้

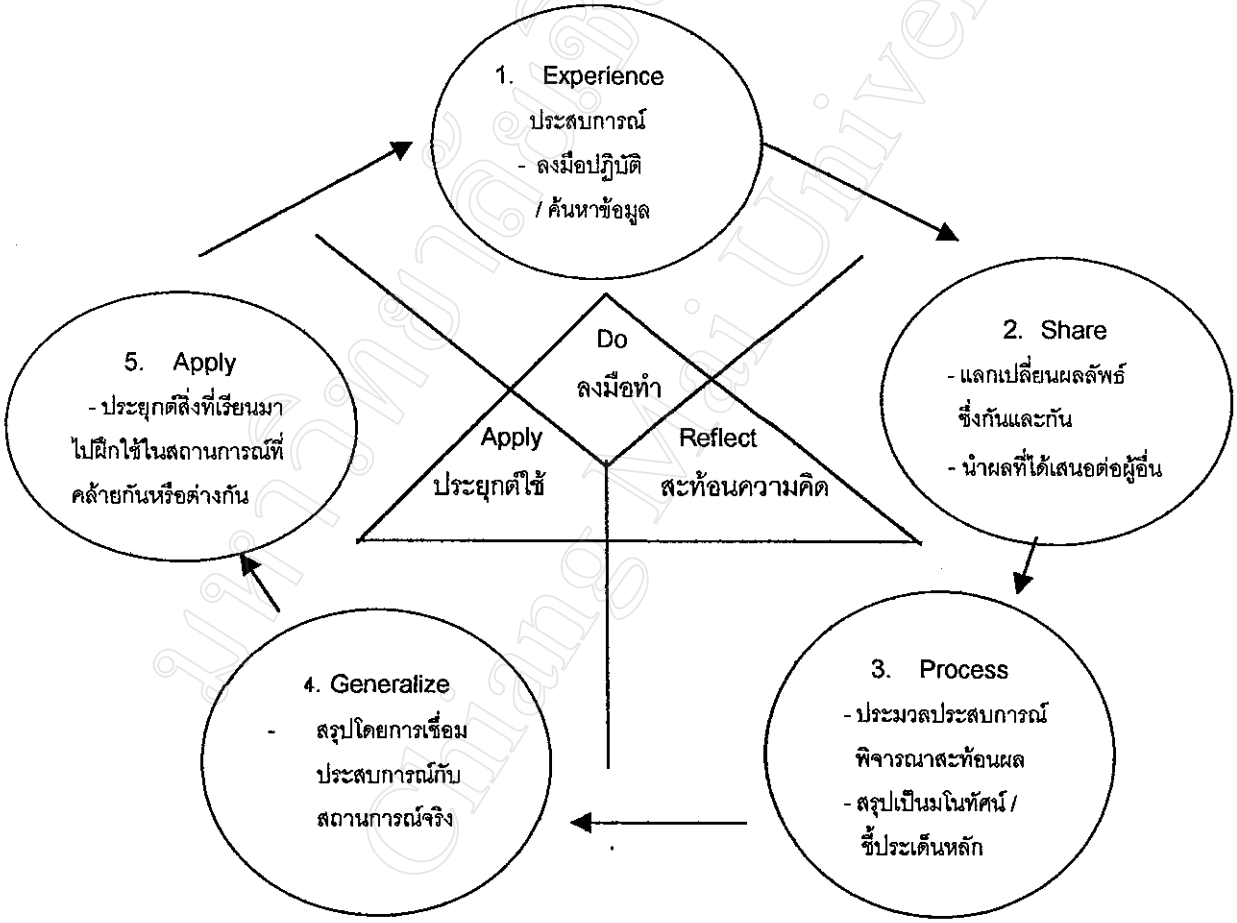

ภาพ 5 แสดงขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์และวงจรการเรียนรู้โดยการกระทำ

สรุปได้ว่าขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนภาษา เป็นการเรียนรู้ที่จริงจัง ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมหรือผลิตผลงานทางภาษาตามที่กำหนด แต่ผู้เรียนยังต้องมีส่วนร่วมในการค้นพบ สร้างความรู้ให้เกิดความรู้รวบยอด และคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ โดยใช้ตัวป้อนทางภาษาร่วมในทุกขั้นตอนของการเรียนการสอน โดยบทบาทของผู้สอนจะต้องจัดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ทางภาษาให้สอดคล้องในแต่ละขั้นตอนของการเรียนและจัดสรรข้อมูลหรือแหล่งความรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบ พร้อมกับการใช้คำถามเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้สะท้อนพิจารณาผลจากการทำกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ๆ

1.3 แนวคิดที่สอดคล้องกับการเรียนแบบประสบการณ์

Jackson & MacIsaac (1994, p. 22) กล่าวว่าการเรียนแบบประสบการณ์ ไม่ใช่เป็นการเสนอทฤษฎีการเรียนรู้โดยตรง แต่เป็นการเรียนที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการ และอาศัยหลักการของการสร้างความรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง ดังนั้นแนวคิดซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบประสบการณ์ พอจะสรุปได้เป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดปฏิบัตินิยม และแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้

1.3.1 แนวคิดปฏิบัตินิยม

แนวคิดแบบปฏิบัตินิยม มีแนวคิดว่า ความจริงเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้โดยการปฏิบัติ และเป็นเรื่องของบุคคล และสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเป็นความจริงที่เที่ยงแท้ เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ดังนั้น ความคิดจึงสัมพันธ์กับการปฏิบัติ และคุณค่าของความคิดในความคิดหนึ่ง ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ของการปฏิบัติ จุดมุ่งหมายของการศึกษาตามแนวคิดปฏิบัตินิยม คือ การนำเอาประสบการณ์มาวิเคราะห์ สร้าง และเรียบเรียงขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการเพิ่มความหมายให้กับประสบการณ์ และเพิ่มพูนความสามารถให้ผู้เรียนในการกำหนดทิศทางของประสบการณ์เพื่อการพัฒนาตนเอง ดังนั้น เนื้อหาของการศึกษา คือ ประสบการณ์ทุกอย่างที่นำไปพัฒนาการ และนำการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวผู้เรียน ความต้องการ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนมาประยุกต์เข้ากับเนื้อหาวิชาที่ยืดหยุ่นได้ (อัจฉรา วงศ์โสธร, 2539, หน้า 14-15)

ในด้านการเรียนการสอนภาษา Widdowson (1992, อ้างใน อัจฉรา วงศ์โสธร, 2537, หน้า 39) กล่าวว่าแนวทางการเรียนการสอนภาษาที่ใช้ในปัจจุบัน เน้นที่ความหมายปฏิบัตินิยม (Pragmatic meaning) ซึ่งเกิดจากการที่ภาษามีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ภาษา และบริบทแวดล้อมของการสื่อสาร โดยจำแนกความหมายปฏิบัตินิยมออกเป็น 3 นัย คือ ความหมายที่บ่งชี้ หรือระบุถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Reference) ความหมายที่เกิดจากจุดประสงค์ของการใช้ภาษา (Force) และความหมายที่เกิดจากการใช้ภาษาเพื่อการแสดงออกทางทัศนคติ ความเชื่อ และคุณค่าทางสังคม อีกทั้งยังกล่าวว่า การสื่อสารทางภาษาจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อผู้ที่ร่วมใช้ภาษา สามารถเจรจาเพื่อให้ได้ความหมาย (Negotiation of meaning) ปรับเปลี่ยนสารเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริงได้

กาญจนา ปราบพาล (2541, หน้า 2) ได้กล่าวว่า แนวคิดเรื่องปฏิบัตินิยม เป็นองค์ประกอบของภาษาอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวภาษา และประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษา ดังเช่น นักปรัชญา James และ Pierce มองภาษาในแง่ปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาจริง ซึ่งไม่แยกตัวภาษาออกจากผู้ใช้ภาษา ประสบการณ์ถือเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Dewey (1965, อ้างใน กาญจนา ปราบพาล, 2541, หน้า 2) ที่กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ในการสื่อสารจึงไม่สามารถแยกภาษาออกจากประสบการณ์ของผู้ใช้ได้ ภาษาโดยตัวเองไม่มีความหมาย ผู้ใช้ภาษาเป็นผู้กำหนดความหมายขึ้นมา ซึ่งความคิดนี้เป็นความคิดพื้นฐานของการมองภาษาเพื่อการสื่อสาร ดังนั้น การมองภาษาในด้านสื่อความหมายมีผลต่อการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ

Levinson (1984, อ้างใน อัจฉรา วงศ์โสธร, 2537, หน้า 39) ได้กล่าวว่า แนวคิดปฏิบัตินิยม ยังสัมพันธ์กับภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาโดยสองนัยด้วยกัน คือ สัมพันธ์กับจิตวิทยาด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive psychology) ในด้านทฤษฎีของกระบวนการสื่อสาร และสัมพันธ์กับจิตวิทยาด้านการพัฒนาการ (Developmental psychology) ได้แก่ การเรียนรู้ภาษาและบริบทของการเรียนรู้ว่า เรียนอะไร เรียนด้วยวิธีไหน และเรียนได้เมื่อไร

การทดสอบทางภาษาตามแนวคิดปฏิบัตินิยมจะยึดรูปแบบการใช้ภาษาจริงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริง มีการนำมิติทางสังคม และมิติที่ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ถูกทดสอบมาประกอบกัน เนื้อหาของการทดสอบจะเป็นการส่งสารและการรับสารทางภาษาที่สามารถเกิดขึ้นได้จริง คือ เน้นการใช้ภาษา นอกจากนี้ ควรให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ตามกระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งการประเมินตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงปัญหา ระดับความรู้ความสามารถ ความพร้อมของผู้เรียน และสามารถหากลวิธีทางการเรียนมาช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3.2 แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism)

แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ มีแนวคิดว่า ความรู้เกิดจากกระบวนการสร้างความรู้ (Construct) ที่เกิดขึ้นในบุคคลนั้นๆ บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้ซึ่งมีความหมายเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ จากการสัมพันธ์กับข้อมูลภายนอกมาผสมผสานกับความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม สร้างเป็นความรู้ให้มีความหมายใหม่ขึ้น และก่อให้เกิดโครงสร้างของความรู้ (Cognitive structure) ในบุคคลนั้นๆ (เฉิดศักดิ์ ชุมนุม, 2541, หน้า 10)

แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ มีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ (Driver et.al cited in Sutherland, 1997 และอ้างใน ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2543, หน้า 15-16)

1. ความคิด เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้เรียน ผู้เรียนใช้กระบวนการภายในตน (Internalize) ตามแนวทางของตนที่จะทำความเข้าใจประสบการณ์ที่ตนพบ

2. ความคิดหลายความคิดของผู้เรียนอาจไม่ปะติดต่อกัน และอาจไม่สอดคล้องเป็นแนวคิด เดียวกันก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้ว ผู้เรียนจะมีกระบวนการคิดใคร่ครวญอีกเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนให้แนวคิดที่สร้างขึ้น เกิดความสอดคล้องกันได้

3. ความคิดที่เกิดจากการเรียนรู้จะคงที่ (Stable) อยู่ในโครงสร้างของความรู้ (Cognitive structure) ของผู้เรียน ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะละเลยหรือมองข้ามสิ่งที่ขัดแย้งกับความรู้เดิมและมักถดถอยกลับสู่ความคิด ความรู้ดั้งเดิม

Henderson (1990, อ้างใน ทิศนา แขมมณี, 2542, หน้า 6-7) อธิบายโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียน ประกอบไปด้วยโครงสร้างความรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนและขยายออกไปได้ โดยอาศัยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. ความรู้เดิม หรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่

2. ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป

3. กระบวนการทางสติปัญญา ได้แก่ กระบวนการทางสมองที่ใช้ในการทำความเข้าใจในความรู้ที่รับมา และใช้ในการเชื่อมโยงและปรับความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

Piaget (1964, อ้างใน พรรณี ชูทัย เจนจิต, 2538, หน้า 129-136) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาเป็นผลเนื่องมาจากการปะทะสัมพันธ์ หรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบข้างอย่างต่อเนื่อง ในสองลักษณะดังนี้ คือ

1. การผสมผสานหรือการซึมซับ (Assimilation) หมายถึง การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งใด ก็จะมีการซึมซับภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆ เข้าไปตามประสบการณ์ของแต่ละคนให้เข้ากับโครงสร้างทางสติปัญญา ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะสะสมเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ ในขั้นตอนกระบวนการซึมซับยังสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ภาษาของ Krashen (1987, อ้างใน อัจฉรา วงศ์โสธร, 2537, หน้า 32) ที่กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ซึ่งหมายถึง วิธีการเรียนรู้ภาษาที่ผู้เรียนซึมซับภาษาได้เอง โดยไม่ต้องใช้การสอนอย่างเป็นทางการ แต่อาศัยการจัดระบบและเรียบเรียงข้อมูลต่างๆ จากสภาพแวดล้อมให้เพียงพอต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความรู้ความสามารถเหล่านี้ จะถูกบรรจุไว้ในความจำระยะยาวเพื่อการนำออกใช้ต่อไป

2. การปรับโครงสร้างของสติปัญญาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (Accommodation) เป็นความสามารถในการเปลี่ยนความคิดเดิมให้สอดคล้องกับสิ่งใหม่ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเนื่องจากบุคคลมีการปรับความเข้าใจเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งใหม่ ผลจากการปรับเปลี่ยนก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา จากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง จนในที่สุดถึงขั้นที่เรียกว่า ขั้นปฏิบัติการ ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่บุคคลคิดย้อนกลับได้ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสติปัญญา

พรรณี ชูทัย เจนจิต (2538, หน้า 136) ได้กล่าวถึงกระบวนการซึมซับและการปรับเปลี่ยน สัมพันธ์กับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning) คือ การนำสิ่งที่เรียนรู้แล้วในอดีตมาใช้แก้ปัญหา หรือนำมาใช้ให้สัมพันธ์กับสถานการณ์ใหม่ๆ ในปัจจุบันหรือในอนาคต หรือการนำผลการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปใช้ให้เกิดผลกับอีกสถานการณ์หนึ่งๆ

การถ่ายโอนการเรียนรู้ สอดคล้องกับการถ่ายโอนข้อมูล ซึ่งถือเป็นแกนสำคัญของการเรียนแบบประสบการณ์ ตามแนวคิดของ Kolb ซึ่งได้แบ่งความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการถ่ายโอนข้อมูล ซึ่งแสดงถึงหลักการสะท้อนความคิด กับขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ได้เป็น 2 มิติ ซึ่งแสดงได้ตามแผนภาพดังนี้ (Iowa Cooperative Extension Service, 1998)

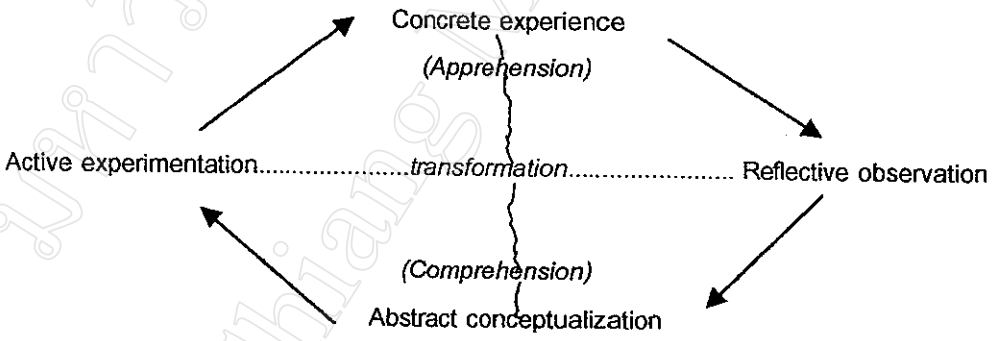

ภาพ 6 แสดงมิติการรับ –การถ่ายโอนข้อมูลในการเรียนแบบประสบการณ์

มิติแรก คือการรับข้อมูล (Grasp the information) เป็นส่วนที่เชื่อมข้อมูลจากประสบการณ์เชิงรูปธรรม (Concrete experience) ที่ได้รับตอนแรก เรียกว่า Apprehension ไปเชื่อมต่อกับส่วนของความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม (Abstract conceptualization) เรียกว่า ความเข้าใจ (Comprehension) ในขั้น Apprehension ถือเป็นขั้นแรกและเป็นกระบวนการภายนอก การรับรู้ข้อมูลเกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นๆ (Hear and now) ส่วนในขั้นความเข้าใจ ถือเป็นขั้นที่สอง และเป็นกระบวนการภายในที่ไม่ขึ้นกับ ณ ช่วงเวลานั้นๆ ในการถ่ายโอนข้อมูลในมิตินี้

สอดคล้องตามที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากรูปธรรมไปนามธรรมได้นั้น ย่อมทำได้โดยผ่านการสำรวจ ไต่ถาม สภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สภาพสังคมที่กระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และมีผู้ใหญ่เสริมสร้างชี้แนะ

มิติที่สอง คือ ขั้นถ่ายโอนข้อมูล (Transformation) ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการภายในโดยการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation) กับกระบวนการภายนอกซึ่งเป็นการทดลอง ปฏิบัติจริง (Active experimentation) การถ่ายโอนข้อมูล ถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความรู้ และถือเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้โดยการปฏิบัติลงมือกระทำ (Active learning process)

นอกจากนี้ แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema theory)ซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีถ้าสิ่งที่รับเข้ามามีพื้นฐานความรู้เดิมรองรับ โดยที่ความรู้ใหม่สามารถประสานสัมพันธ์กันได้และจัดเข้าไว้ในโครงสร้างความรู้เดิม ซึ่งเป็นทั้งด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก โครงสร้างความรู้เดิม คือ โครงสร้างทางปัญญาซึ่งบันทึกไว้ในส่วนความจำของสมองในลักษณะเป็นลำดับขั้นซึ่งเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน และช่วยในการเรียนรู้ความรู้ใหม่ และทักษะต่างๆ และพร้อมที่จะรับความรู้ใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้เดิม (White, 1989, p. 82)

Myriam (1996) กล่าวว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ เน้นความสำคัญของการสร้างความรู้โดยมีการปฏิบัติของผู้เรียน และการสัมพันธ์กันระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของผู้เรียน เช่นเดียวกับการสร้างความรู้ทางการเรียนภาษาใหม่ ผู้เรียนจำเป็นต้องค้นหาหรือสำรวจในภาษาเป้าหมาย การเข้าไปสำรวจในภาษาเป้าหมาย จะทำให้เกิดการถ่ายโยงความหมายของภาษาที่สอง และความเข้าใจแก่ผู้เรียน โดยมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายและรูปแบบเพื่อให้ออกมาเป็นผลผลิต ผู้เรียนจำเป็นต้องสังเกตลักษณะตัวป้อน เช่น คำศัพท์ รูปประโยค หรือการใช้เครื่องหมายสัมพันธ์ความในภาษาที่ผู้เรียนสามารถแปลความหมายได้ ดังนั้น การสร้างโครงสร้างความหมายที่จะช่วยให้การเรียนรู้ข้อมูลใหม่และทักษะต่างๆ ผู้เรียนควรให้ได้รับการฝึกกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ในตัวอย่างที่เข้าใจได้ ในสถานการณ์ที่เป็นจริง (Authentic situation) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการสื่อสาร สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง และสร้างความหมายจากสิ่งที่ได้ยินได้อ่าน และสื่อออกในการพูดและการเขียน

ทฤษฎีโครงสร้างความรู้สอดคล้องกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารในกรอบของการจัดกระบวนการเรียนให้เป็นไปตามความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน การคัดเลือกสื่อการเรียน

การสอนและเนื้อหา จะทำโดยการใช้โครงความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่เป็นเกณฑ์ เพราะประสบการณ์ที่มีอยู่จะช่วยให้เกิดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่ากระบวนการเรียนการสอนที่ไม่คำนึงถึงพื้นความรู้เดิมและประสบการณ์ของผู้เรียน (อัจฉรา วงศ์โสธร, 2537, หน้า 10)

ทิศนา แขมมณี (2542, หน้า 7) ได้กล่าวถึงกระบวนการสำคัญที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ได้ดังนี้ คือ

1. ให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิม
2. ให้ผู้เรียนได้รับ แสวงหา รวบรวมข้อมูล และประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง
3. ให้ผู้เรียนได้ศึกษา คิดวิเคราะห์ และสร้างความหมายข้อมูล ประสบการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ
4. ให้ผู้เรียนได้สรุปและจัดระเบียบความรู้ ข้อมูล หรือจัดโครงสร้างความรู้ด้วยตนเอง
5. ให้ผู้เรียนได้แสดงออกในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างหลากหลาย

เช่นเดียวกับ กมล สุขประเสริฐ (อ้างใน เฉิดศักดิ์ ชุมนุม, 2540, หน้า 132) ได้อธิบายกระบวนการสร้างความรู้ เริ่มต้นจากการแสวงหาข้อมูล (Data) ต่อจากนั้นนำข้อมูลมาปฏิสัมพันธ์กันเข้า ทำให้เกิดเป็นข้อมูลความรู้ (Information) และเอาข้อมูลความรู้ทางปฏิสัมพันธ์กันจัดวิเคราะห์ แยกแยะ หรือจำแนกเป็นหมวดหมู่ สร้างสรรค์ทำให้เกิดเป็นความรู้ (Knowledge) และในที่สุดก็เอาความรู้นั้นมาเปรียบเทียบ ทดสอบกับความรู้เดิม แล้วรับส่วนที่กลมกลืนเข้ากับความรู้เดิม ทำให้เกิดสติปัญญา หรือภูมิปัญญา ซึ่งนับเป็นกระบวนการคิดที่มีความยั่งยืน

สรุปได้ว่า แนวคิดปฏิบัตินิยมและแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ สอดคล้องกับการเรียนแบบประสบการณ์ เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วยตนเองโดยตรง และใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตนในการคิด กลั่นกรองข้อมูล ทำความเข้าใจข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลของความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และสร้างความหมายข้อมูลความรู้ด้วยตัวเอง กระบวนการสร้างความรู้นี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ผู้เรียนเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงได้

1.4 แนวการจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์

แนวทางการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธี ขั้นตอนของการเรียนแบบประสบการณ์ สามารถใช้แนวการเรียนการสอน ดังนี้ คือ การเรียนแบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) และการเรียนรู้ด้วยวิธีแก้ปัญหา (Problem solving learning)

1.4.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญของกระบวนการสร้างความรู้ที่ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือกับแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ทำให้เกิดการขยายการเรียนรู้ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยการแสดงออกทางการเขียนหรือการพูด (สมจิตร วัฒนคุลัง, 2542, หน้า 18)

อรทัย คำมูล และคณะ (2542, หน้า 21) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมมี 4 ประการ ดังนี้ คือ

1. ประสบการณ์ (Experience) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้

2. การสะท้อนความคิดและการอภิปราย (Reflect and discussion) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกเพื่อแลกปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง

3. ความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด (Understanding and conceptualization) ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด อาจจะเกิดขึ้นโดยผู้เรียนเป็นฝ่ายริเริ่ม แล้วผู้สอนช่วยเติมแต่งให้สมบูรณ์ หรือผู้สอนเป็นผู้นำทาง แล้วผู้เรียนเป็นผู้สานต่อจนความคิดนั้นสมบูรณ์เกิดเป็นความคิดรวบยอด

4. การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด (Experiment or application) ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้เรียนเอง

เห็นได้ว่า องค์ประกอบการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม ที่กล่าวมานี้ มีกระบวนการวิธีที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ ตามแนวคิดของ Kolb (1984, cited in Kelly, 1998) คือ ขั้นประสบการณ์รูปธรรม ขั้นสังเกตอย่างไตร่ตรอง ขั้นสรุปเป็นหลักการ และขั้นการทดลองปฏิบัติจริง แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนแบบมีส่วนร่วม ผู้สอนยังมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นผู้ช่วยหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มากกว่าที่จะให้เป็นการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ตามแบบการเรียนของผู้ใหญ่ตามที่ Kolb ได้กล่าวไว้ ดังนั้น การนำเอาการเรียนแบบประสบการณ์มาปรับใช้ร่วมกับการเรียนแบบมีส่วนร่วม ย่อมเป็นการเพิ่มให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ อันจะช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่จริงจังยิ่งขึ้น

นอกจากนี้วิธีการเรียนรู้ที่สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 วิธีการหลักด้วยกัน คือ การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ กระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้

1.4.1.1 การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative learning)

การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เกิดจากผสมผสานระหว่างทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม และทักษะด้านเนื้อหาวิชาการต่างๆ โดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่สมาชิกในกลุ่มจะต้องประกอบด้วยผู้เรียนที่มีลักษะแตกต่างกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนนำศักยภาพของตนมาเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน

Olsen & Kagan (1992, cited in Oxford, 1997, pp. 443-444) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่ม ดังนั้นการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันระหว่างผู้เรียนในกลุ่ม ซึ่งการเรียนรู้ของแต่ละคนในกลุ่มจะได้รับการยอมรับ และการเรียนรู้ของตนจะได้การกระตุ้นจากเพื่อนในกลุ่มเช่นกัน

Oxford (1997, p. 445) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ มี 6 องค์ประกอบสำคัญดังนี้ คือ

1. การพึ่งพาซึ่งกันและกันในเชิงบวก (Positive interdependence)
2. ความรับผิดชอบ (Accountability)
3. การจัดตั้งกลุ่ม (Team formation)
4. ขนาดของกลุ่ม (Team size)
5. การพัฒนาด้านสติปัญญา (Cognitive development)
6. การพัฒนาด้านสังคม (Social Development)

Olsen & Kagan (1992) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจต่อการเรียนภาษาดังนี้

1. เพิ่มความคล่องแคล่วและความหลากหลายของวิธีการฝึกใช้ภาษาระหว่างที่ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
2. มีพัฒนาการด้านทักษะความคิด
3. มีการผสมผสานภาษากับเนื้อหาความรู้
4. มีการใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางภาษา

5. เป็นอิสระในการฝึกทักษะการสื่อสารด้วยตนเอง

6. เป็นโอกาสที่ได้ปฏิบัติตนให้เป็นแหล่งข้อมูลกับสมาชิกในกลุ่มซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจเป็นการจัดประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยทำงานร่วมกับผู้อื่น พร้อมกับฝึกทักษะในการสื่อความหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนในบทเรียนนั้น ๆ และยังเป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ยุทธศาสตร์ในการเรียนหรือแบบการเรียนที่แตกต่างกัน และความคิดที่หลากหลายมาช่วยเสริมสร้างให้เป็นความรู้หรือความเข้าใจใหม่ สภาพพึงประสงค์ดังกล่าวนับว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการเรียนแบบประสบการณ์ ที่ถือว่าการเรียนรู้เป็นผลของการแลกเปลี่ยนจากการกระทำระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้

1.4.1.2 กระบวนการกลุ่ม (Group process)

ในปัจจุบันกระบวนการกลุ่มได้นำมาใช้กับการเรียนการสอนในแทบทุกวิชา โดยถือหลักการสำคัญที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ความรู้โดยกลุ่ม ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายและหลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่มดังนี้ คือ

สุมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา (2540, หน้า 30) ได้กล่าวถึงกระบวนการกลุ่มว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน มีแรงจูงใจร่วมกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อกันและกัน

ปานตา ใช้เทียมวงศ์ (2536, หน้า 20) กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีการเดียวที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้มีโอกาสรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองในผู้อื่นฟัง โดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง การแบ่งกลุ่มในวิชาภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาในการสื่อสารกับกลุ่มของตน โดยมีผู้สอนคอยดูแลอำนวยความสะดวก และเป็นผู้คอยให้ข้อมูลหรือแก้ไขเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ

สยาม ปิยะนราธร (2539, หน้า 43) กล่าวว่า การทำงานกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร เนื่องจากกลุ่มทุกกลุ่มเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมมีรูปแบบของการสื่อสารเกิดขึ้น สมาชิกของกลุ่มมีการเสนอแนวคิด การแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอดความคิดเห็นและความรู้สึก เพื่อให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

Riley (1982, cited in JoRendon, 1996, p. 41) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม เช่นการสร้างสรรค์ของกลุ่ม การค้นพบของกลุ่ม การต่อรองของกลุ่ม และการแบ่งปันของกลุ่มนั้น เป็นการสร้างคุณค่าของรูปแบบในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสามารถพัฒนากระบวนการเรียนของแต่ละบุคคล และนอกจากนี้ การแบ่งปันในกระบวนการเรียน ไม่เพียงแต่จะสร้างเสริมทักษะทางภาษา ผู้เรียนยังได้มีโอกาสเรียนรู้ทักษะทางสังคมอีกด้วย

Johnson and Johnson (1975, cited in Savovo & Ronato, 1991, pp. 13-14) กล่าวว่า การทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพนั้นควรอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือร่วมใจของผู้เรียน โดยมีหลักการสำคัญที่ผู้สอนควรคำนึงดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มต้องให้ผู้เรียนสร้างการพึ่งพาซึ่งกันและกันในเชิงบวก หมายถึงในขณะเรียน ผู้เรียนต้องตระหนักว่าสมาชิกในกลุ่มต้องการข้อมูลของแต่ละคน เพื่อบรรลุงานนั้นอย่างประสบผลสำเร็จ

2. งานกลุ่มจำเป็นต้องใช้การสื่อสารแบบตัวต่อตัว เพราะหากสมาชิกในกลุ่มคนใดยังทำงานเงียบๆ อยู่คนเดียว ก็ไม่ต่างจากการที่ผู้เรียนนั่งเรียนอยู่ที่โต๊ะของตนคนเดียว

3. สมาชิกในกลุ่มต้องทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักเดียวกัน และสมาชิกทุกคนมีส่วนในความสำเร็จหรือไม่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน สมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งปันแหล่งข้อมูลและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน งานกลุ่มควรให้ความสำคัญของหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม โดยมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก และมีการพึ่งพากันในแต่ละบุคคลเท่าๆ กันโดยมีการปฏิสัมพันธ์ทางวาจาแบบตัวต่อตัว

นอกจากนี้ หลักสำคัญของการทำงานกลุ่มดังกล่าว ยังช่วยเสริมบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ความรู้สึกในความสำเร็จในงานกลุ่ม ช่วยเพิ่มแรงจูงในใจการเรียนซึ่งกันและกัน และเน้นคุณค่าการร่วมมือของผู้เรียนแต่ละคนในกระบวนการเรียนการสอนอีกด้วย

สรุปได้ว่า กระบวนการกลุ่มมีลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกับการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ แต่มีหลักการสำคัญ คือ ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากกลุ่มมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องการเรียนแบบประสบการณ์ที่มีหลักวิธีการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง โดยที่ผู้เรียนมีส่วนกำหนดเป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น การใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มผู้เรียนด้วยกันเอง ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ชัดเจนขึ้นจากคำอธิบายของเพื่อนซึ่งใช้ภาษาระดับเดียวกัน และทดสอบความรู้จากความคิดที่แตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ถือเป็นการเรียนภาษาอังกฤษ

ในลักษณะเพื่อการสื่อสาร มีการปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นและถือเป็นกระบวนการต่อรองทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ได้เช่นกัน

1.4.1.3 การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ (Constructive learning)

การเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์ความรู้ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจขึ้นด้วยตนเอง โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มากกว่าที่จะเป็นสิ่งที่ได้มาจากการจดจำสิ่งที่ถูกถ่ายทอดมา และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น หรือได้พบสิ่งใหม่ๆ แล้วนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยง ตรวจสอบกับสิ่งใหม่ ๆ (สุมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา, 2540, หน้า 32)

ทิศนา แขมมณี (2542, หน้า 10-11) ได้กล่าวถึง โมเดลความคิดหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ เรียกว่า โมเดลซิปปา (CIPPA) ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ

1. C (Construct) หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่แสดงถึง ได้แก่ การแสวงหาข้อมูล ศึกษาทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมายต่อตนเอง สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปความรู้

2. I (Interaction) หมายถึง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และได้เรียนรู้จากกันและกันแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุด

3. P (Participation) หมายถึง การให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

4. P (Process learning) หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญ เช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการ เป็นการช่วยผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

5. A (Application) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีแต่เพียงการสอนเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยขาดกิจกรรมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ จะทำให้ผู้เรียนขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การเรียนไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

สมจิตร วัฒนคุลัง (2542, หน้า 16-17) และ สุมณฑา พรหมบุญ (2450, หน้า 32-33) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์ความรู้มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. ขั้นนำ (Orientation) หรือขั้นปฐมนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างจุดมุ่งหมาย และแรงจูงใจในการเรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด

2. ขั้นล้วงความคิด (Elicitation) หรือขั้นทำความเข้าใจ เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยใช้กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนแสดงออกที่หลากหลาย เช่นการอภิปรายกลุ่ม การออกแบบโปสเตอร์ หรือการเขียนบรรยาย เพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจที่ผู้เรียนมีอยู่

3. ขั้นปรับเปลี่ยนแนวความคิด (Restructuring of ideas) หรือขั้นการจัดโครงสร้างแนวความคิดใหม่ ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญของบทเรียนแบบสร้างสรรค์ความรู้ ขั้นปรับเปลี่ยนแนวความคิด ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

3.1 ทำความกระจ่าง และแลกเปลี่ยนความคิด (Clarification and exchange of ideas) ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดีขึ้นเมื่อได้พิจารณาความแตกต่าง และความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองกับผู้อื่น

3.2 สร้างความคิดใหม่ (Construction of new ideas) จากการอภิปรายและการสาธิต ผู้เรียนจะเห็นแนวทางรูปแบบ วิธีการที่หลากหลายในการตีความปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์แล้วกำหนดความคิดใหม่

4. ขั้นนำความคิดไปใช้ (Application of ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้แนวคิด หรือความรู้ ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย

5. ขั้นทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนว่าความคิดความเข้าใจได้เปลี่ยนไปโดยการเปรียบเทียบความคิดเมื่อเริ่มต้นบทเรียน กับความคิดของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดบทเรียน

เฉิดศักดิ์ ชุมนุม (2540, หน้า 133-134) ได้เสนอแนวการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์ความรู้ ดังนี้ คือ

1. กำหนดการเรียนการสอนให้เป็นเรื่องหรือปัญหาที่มีขอบเขตกว้าง ผู้เรียนควรจะสามารถจะมองเห็นความสัมพันธ์ของกิจกรรมการเรียนในแต่ละครั้งกับเนื้อหาที่สมบูรณ์กว่า

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในหัวข้อที่เรียนและสามารถจะปรับเปลี่ยนหัวข้อของการเรียนการสอนได้เท่าที่ผู้เรียนมองเห็นว่าจำเป็น การนำปัญหาหรือหัวข้อการเรียนมาจากผู้เรียนจะเป็นแรงกระตุ้นในการเรียนการสอนอีกทางหนึ่ง

3. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดซับซ้อนขึ้น โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงและสรุปความคิดรวบยอดต่างๆ โดยการวิเคราะห์ ทำนาย และให้คำอธิบายความคิดของตนเองได้ไม่ใช่พอใจแค่เพียงความรู้อย่างง่ายๆ

4. ให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะแลกเปลี่ยนกับผู้สอน และกับผู้เรียนด้วยกันเอง ความคิดของผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงหรือมั่นคงเมื่อได้ทดสอบความคิดนั้นในสังคม ผู้เรียนต้องมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีความหมาย

5. ออกแบบบริบทการเรียนการสอนที่มีลักษณะสมจริง (Authentic) คือ เป็นบริบทที่มีการใช้พลังสติปัญญาที่มีลักษณะเดียวกันกับพลังสติปัญญาที่ผู้เรียนต้องนำไปใช้ในอนาคต ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ที่จะทดสอบข้อสงสัย และกระตุ้นการอภิปรายประเด็นที่เป็นที่เป็นรูปธรรม ถ้าหากสมมุติฐานของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

6. ผู้สอนใช้ข้อมูลดิบจากแหล่งปฐมภูมิ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนในสภาพแห่งความเป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์ต่างๆ โดยใช้ความคิด

สรุปได้ว่า ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ คือสิ่งที่ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจซึ่งขึ้นอยู่กับการแปลความหมายของผู้เรียน ผู้สอนไม่สามารถจะถ่ายทอดความรู้จากการสอนโดยตรง แต่ผู้เรียนจะต้องค้นพบความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนแบบประสบการณ์ที่ถือว่าความรู้ คือสิ่งที่ผู้เรียนได้จากการปฏิบัติจริงจากสถานการณ์ที่เป็นจริง และจากบริบททางการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ที่มีความหมาย มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนเอง อีกทั้งยังนำความรู้ที่ได้นั้นไปทดลองใช้เพื่อสร้างเป็นความรู้ใหม่ในวงจรการเรียนแบบประสบการณ์ได้อย่างต่อเนื่องอีกต่อไป

เห็นได้ว่า แนวการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการสอนหลัก 3 วิธี คือ การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ กระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ ถือเป็นการจัดสภาพในการเรียนรู้ในการเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ โดยให้ความสำคัญของการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และในแบบสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น สามารถสื่อสาร และสะท้อนความคิดในเนื้อหา และความรู้ที่มีความหมายต่อตนเองได้

1.4.2 การเรียนรู้ด้วยวิธีแก้ปัญหา (Problem solving learning)

การเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้โดยการสำรวจ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผลของการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง และสามารถถ่ายโอนไปใช้ได้สถานการณ์จริง โดยใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อจัดการกับปัญหานั้นๆ (Bruner, Goodnow,and Austin, cited in Orawan Sethasatian, 1995, p. 26)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยวิธีแก้ปัญหานี้เกิดขึ้นจาก Dewey (อ้างใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541, หน้า 323) ที่ถือว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนกระทำเอง โดยเป็นการเรียนรู้ด้วยการค้นพบ และการแก้ปัญหาและถือว่าประสบการณ์เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างในการแก้ปัญหา วิธีการแก้ปัญหาของ Dewey ยังเป็นที่นิยมใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ คือ

1. มีประสบการณ์ด้วยตนเองว่ากำลังเผชิญกับปัญหา และมีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหานั้น

2. พยายามหาทางให้ทราบอย่างแน่นอนว่าปัญหาที่ตนกำลังเผชิญอยู่นั้นคืออะไร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและให้คำจำกัดความของปัญหา

3. คิดตั้งสมมติฐานเพื่อหาทางแก้ปัญหา

4. พิสูจน์ว่าสมมติฐานที่ตั้งขึ้นนั้นว่าถูกหรือไม่ โดยการสังเกตและการเก็บข้อมูล

5. สรุปผลและประเมินผลสรุป

Davis et al. (1974, pp. 248-250) ได้นิยามการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ประกอบด้วยกิจกรรมพื้นฐานทางจิตวิทยา การแก้ปัญหาจะต้องใช้หลักการและความคิดรวบยอดเป็นหลักสำคัญในการแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนของกระบวนการ ดังนี้ คือ

1. การรับรู้ปัญหา คือ สถานการณ์ใดก็ตามที่เกิดความสับสน คับข้องใจ การรับรู้นั้นจะทำให้เกิดความคิดที่จะหาวิธีแก้ไขปัญหา

2. การกำหนดปัญหา คือ ขั้นตอนที่แสดงอย่างชัดเจนว่าปัญหาที่แท้จริงนั้นคืออะไร

3. การค้นหาทางออกของปัญหา ผู้แก้ปัญหาจะต้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ พิจารณาแนวความคิดของตนเอง ตั้งสมมติฐาน และทำการทดลอง

4. การหาทางเลือกและเลือกวิธีการแก้ไขโดยการประเมินทางออกที่ศักยภาพเหมาะสมกับปัญหาเพื่อให้การแก้ปัญหานั้นประสบผลสำเร็จง่ายขึ้น

5. การนำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้และประเมินผล เป็นการสรุป หาข้อยุติของการนำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ และประเมินวิธีการแก้ปัญหานั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรธน์ (2537, หน้า 101-105) ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหาอีกรูปแบบหนึ่ง คือ กระบวนการแก้ปัญหา: ความคิดสร้างสรรค์ทุติยภูมิ (Problem-solving process: Secondary creativity) คือ การนำเอาขั้นตอนการคิดสร้างสรรค์มาใช้อย่างรู้ตัว โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การนำเข้าสู่ปัญหา (Orientation) คือ การดูขอบเขตของปัญหา และตั้งจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมั่นใจว่าตนมีความตั้งใจจริงในการแก้ปัญหา เป็นการสำรวจปัญหาอย่างละเอียด เพื่อให้การทำงานง่ายขึ้น เป็นการเตรียมอารมณ์และความพร้อมของผู้เรียนในการเตรียมข้อมูล

2. การเตรียมข้อมูล (Preparation) เป็นการหาข้อมูลจริง โดยการสำรวจทุกสิ่งที่ผู้เรียนรู้ ไม่รู้ และต้องการจะรู้ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา โดยพิจารณาว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และอย่างไร

3. การคิดแก้ปัญหาแบบเอนกนัย (Ideation) ทำโดยการตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบได้หลายแบบ และพยายามหาคิดตอบที่เป็นไปได้ให้มากที่สุดจากข้อมูลที่มีอยู่ อาจใช้วิธีระดมสมองด้วยตนเองโดยมีกฎเบื้องต้น คือ ประวิงเวลาการตัดสิน หาคำตอบที่แปลกให้ได้มากที่สุด และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความคิดเดิมให้ได้ความคิดใหม่

4. การประเมินคำตอบที่ดีที่สุด (Evaluation) เป็นการเลือกสรรคำตอบที่ดีที่สุด โดยจะต้องมีเกณฑ์การเลือกที่เหมาะสม

5. การนำไปปฏิบัติ (Implementation) ควรเริ่มจากการวางโครงร่างโดยการตั้งคำถาม เช่น สิ่งใดต้องทำก่อน ใครมีหน้าที่อะไร ต้องใช้วัสดุอะไรบ้าง ต้องแบ่งเวลาอย่างไร ทำที่ไหน ขั้นตอนการทำเป็นอย่างไร เป็นต้น

กระบวนการคิดและปฏิบัติทั้ง 5 ขั้นที่กล่าวมา ไม่สามารถแบ่งแยกกันโดยเด็ดขาด ผู้เรียนสามารถย้อนกลับปรับปรุงความคิดในขั้นตอนที่ทำมาแล้วได้ การที่จะทำให้ผลงานประสบความสำเร็จจะต้องมีการปฏิบัติอย่างรอบคอบ ไม่รีบร้อน หรือข้ามขั้นตอนใดไป

นอกจากนี้ อรวรรณ เศรษฐเสถียร (1995, หน้า 26-27) ได้กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา เป็นการฝึกผู้เรียนให้ได้ใช้ยุทธวิธีการคิดเพื่อแก้ปัญหา เพราะฉะนั้นปัญหาควรจะอยู่ในระดับที่ไม่ยากเกินความสามารถของผู้เรียน แล้วค่อยพัฒนาระดับของปัญหาให้ยากขึ้น การแก้ปัญหาเป็นการใช้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดแบบกระบวน

การ โดยการกำหนดสมมติฐานของปัญหา ค้นหาข้อมูล นำความรู้เดิมมาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหา และตรวจสอบสมมติฐาน จนกระทั่งประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องหลายๆ ครั้งจนสัมฤทธิ์ผล องค์ประกอบของความรู้ที่ใช้ในการแก้ปัญหา คือ กฎเกณฑ์การแสดงออกขององค์ความรู้และยุทธศาสตร์ในการรู้คิด กระบวนการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนจากเพื่อนในกลุ่ม มากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน รวมทั้งทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกมั่นคงในการแสดงออกและในกระบวนการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหาสามารถใช้ในการเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ โดยใช้เนื้อหาที่เป็นโจทย์คำถามในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยเริ่มจากปัญหาที่ผู้เรียนได้รับรู้และต้องการแก้ไข หรือมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้น นำทาง โดยผู้เรียนจะฝึกการใช้ภาษาโดยเริ่มจากการใช้ประสบการณ์ตรงในการสำรวจปัญหานั้นๆ และลงมือปฏิบัติหาทางแก้ปัญหา และประเมินผลคำตอบที่มีคุณค่าหรือมีประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง ซึ่งถือเป็นวิธีที่ผู้เรียนได้ความรู้ใหม่จากการกระทำ โดยอาศัยวิธีการแก้ปัญหา และนำคำตอบที่ได้ไปทดสอบหรือกระทำในวงจรการเรียนรู้แบบประสบการณ์ เพื่อปรับเปลี่ยนความรู้เดิม หรือสร้างเป็นความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องต่อไป

2. เอกสารเกี่ยวกับความรู้

2.1 ความหมาย

สาโรช บัวศรี (2539) กล่าวว่า ความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความหมาย (Meaning) หรือ ความเข้าใจ (Understanding) ทั้งปวง เช่น ความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะทาง การรู้จักตัวเอง การรู้จักสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

เอนก เพียรอนุกูลบุตร (2527, หน้า,144) กล่าวถึง ความหมายและการแสดงออกของความรู้ ความจำ ได้ดังนี้ คือ ความรู้ ความจำ คือการจำได้ซึ่งเรื่องราวทั้งปวงของประสบการณ์ที่ผ่านมาตั้งแต่ความจริงย่อย ๆ เฉพาะอย่าง จนกระทั่งจำวิธีการ หลักการ ทฤษฎีและอื่น ๆ ที่ซับซ้อน โดยการแสดงออกของความรู้ ทำได้โดยระลึกสิ่งที่จำไว้นั้นออกมาได้ และถ่ายทอดออกมาได้ถูกต้อง อาจทำโดยการพูด การเขียน หรือกริยาท่าทางใด ๆ ที่แสดงออกว่า ระลึกสิ่งนั้นได้

Bloom (1956, อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2537, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นความสามารถทางสมองในอันที่จะทรงไว้หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับรู้เข้าไว้ในสมอง การวัดว่าบุคคลมีความสามารถในการจำเรื่องราวต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น วัดได้จากความสามารถในการระลึกของบุคคลนั้นๆ นอกจากนี้ Bloom ได้จำแนกจุด

จุดประสงค์ทางการศึกษาในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ออกเป็น 6 ประเภทตามลำดับขั้นและยังจัดออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านที่เป็นความรู้ กับด้านที่เป็นทักษะทางปัญญา ดังแสดงระดับความซับซ้อนได้ตามแผนภาพดังนี้

ภาพ 7 แสดงการจำแนกด้านพุทธิพิสัยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท

จากภาพแสดงข้างต้น แม้ด้านความรู้หรือความจำจะเป็นสมรรถภาพที่ต่ำกว่าสมรรถภาพอื่น แต่เป็นพื้นฐานสำหรับพฤติกรรมหรือสมรรถภาพอื่น ที่ระดับสูงกว่า ในประเภทความรู้ยังจำแนกออกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ดังนี้

ความรู้ (Knowledge) ได้จำแนกออกเป็นพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. ความรู้ในเนื้อเรื่อง จำแนกได้เป็น 2 ข้อย่อย คือ

1.1 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม (Knowledge of terminology) ได้แก่ พวกความหมายและคำจำกัดความของสิ่งต่างๆ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงเฉพาะ (Knowledge of specific facts) เป็นความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง ได้แก่ พวกกฎ สูตร ทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่างๆ

2. ความรู้ในวิธีดำเนินการ (Knowledge of ways and Means of means of dealing with specifics) จำแนกได้เป็น 5 ข้อย่อย คือ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับระเบียนแบบแผน (Knowledge of convention) ได้แก่ สิ่งที่เป็นแบบฟอร์ม หรือระเบียบในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด เพียงแต่อาจถูกเพ็งเล็งบ้าง

2.2 ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและลำดับ (Knowledge of trend and sequence) เป็นความรู้ในเรื่องของลำดับขั้นตอนและแนวโน้มในการกระทำ หรือการเกิดขึ้นของสิ่งของเรื่องราวและปรากฏการณ์ต่างๆ

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท (Knowledge of classification) เป็นความรู้ในเรื่องการแยกตามความเหมือนและความต่างกัน ตามคุณลักษณะและหน้าที่ของสิ่งต่าง ๆ เรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ

2.4 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ (Knowledge of criteria) เป็นความรู้ในสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยและตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ

2.5 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ (Knowledge of methodology) เป็นความรู้วิธีการในอันที่จะให้ได้มาของผลลัพธ์ที่ต้องการว่าต้องใช้เทคนิควิธีอย่างใดบ้าง

3. ความรู้รวบยอดในเนื้อเรื่อง (Knowledge of the universals and abstraction in a field) จำแนกได้เป็น 2 ข้อย่อย คือ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและการอ้างสรุปคลอบคลุม (Knowledge of principle and generalization) หลักวิชาเป็นความสำคัญของเรื่องนั้น ส่วนการอ้างสรุปคลอบคลุม เป็นการนำหลักที่ได้ไปอภิปรายเรื่องอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน

3.2 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of theory and structure) เป็นความสามารถในการนำหลายๆ หลักวิชาซึ่งอยู่ในสกุลเดียวกันมาสัมพันธ์กัน จนได้เป็นโครงสร้างของเนื้อความใหญ่ในเรื่องนั้นๆ

นอกจากนี้ นักจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม (Constructivism) ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรู้แบบ Declarative knowledge ซึ่งหมายถึงความรู้เกี่ยวกับความจริงต่าง ๆ (Factual knowledge) เช่น ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ (Concept) ความคิดหรือข้อคิดเห็น (Ideas) ข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศ (Information) ซึ่งส่วนมากได้จากหนังสือตำรา ต่าง ๆ หรือจากเนื้อหาของปาฐกถาของผู้เชี่ยวชาญหรือครู และจากคำบอกเล่าของผู้ที่มีประสบการณ์ที่เป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่าง ๆ การเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง Declarative knowledge อาจจะเป็นได้ทั้งการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ซึ่งหมายถึงผู้เรียนสามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ได้เข้าเป็นโครงสร้างพุทธิปัญญาที่มีอยู่หรืออาจจะเป็นการเรียนรู้โดยการท่องจำโดยไม่คิดก็ได้

2. ความรู้แบบ Procedural knowledge หมายถึงความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงาน หรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง (Know-how) ความรู้ประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 Pattern-recognition knowledge คือ ความรู้ที่สามารถรู้จักและชี้ได้ว่าความคิดรวบยอดที่ตนรับรู้อยู่ในพวกใด โดยใช้วิธีการ 2 ชนิดคือ นัยทั่วไป และการเห็นความแตกต่าง

2.2 Action-sequence knowledge หมายถึงลำดับขั้นของวิธีการทำงานร่วมกันว่าจะทำอะไรก่อนหลัง การทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานที่ใช้ทักษะทางโมเดสหรือด้วยสมอง ผู้ทำจะต้องคิดถึงลำดับขั้นทำงานก่อนลงมือทำ

ทั้งความรู้ทั้งสองประเภทนี้ ต่างก็มีความสำคัญซึ่งกันและกัน และต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการทำงานให้สำเร็จ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541, หน้า 293-294)

สรุปได้ว่า ความรู้ที่ได้จากการเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ เป็นข้อความรู้รวบยอดที่ได้จากประสบการณ์การเรียนรู้ในเนื้อหาของบทเรียนที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมทางด้านภาษามาทำให้มีความหมายขึ้น โดยผู้เรียนได้สร้างความรู้จากการแสวงหาข้อมูลทางภาษา พิจารณาสะท้อนผล ทำความเข้าใจ ประเมินและสรุปคลอบคลุมเป็นความรู้ ความเข้าใจที่มีความหมายต่อตนเอง และนำไปใช้ประโยชน์ได้ และถือเป็นความรู้ที่ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นความรู้ใหม่หรือความความเข้าใจใหม่ หากผู้เรียนได้ทดลอง ลงมือกระทำในวงจรการเรียนรู้แบบประสบการณ์อย่างต่อเนื่องต่อไป ทั้งนี้ผู้สอนยังต้องจัดสรรข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบสำรวจความรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมี เพื่อการค้นพบความรู้ใหม่ และจัดลำดับความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับบทเรียนและความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. เอกสารเกี่ยวกับทักษะทางภาษา

จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน คือ เพื่อการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนเพื่อใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นรูปแบบการใช้ทักษะในสภาพการสื่อสารจริงไม่ควรนำทักษะทางภาษามาแยกสอนโดยเฉพาะแต่ละทักษะเพราะการสื่อสารจริงมีการใช้ทักษะต่างๆ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบต่างๆ ทักษะต่างๆในภาษานี้ มีการเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้นหากนำมาสอนแยกออกจากกันจะทำให้การฝึกฝนแต่ละทักษะไม่เป็นธรรมชาติ และการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรสอนทักษะตามรูปแบบของทักษะสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆ (อรุณี วิริยะจิตรา 2532, หน้า 119) โดยสุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 19, 51, 75) ได้กล่าวถึงทักษะทางภาษาเพื่อจุดประสงค์ในการสื่อสารได้ดังนี้

3.1 **ทักษะการฟัง – พูด** การฟังและการพูด เป็นการสื่อสารทางวาจาของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ต่างมีจุดประสงค์ที่สื่อความหมายของตนเอง ทักษะฟังเป็นทักษะทางด้านการรับ (Receptive skill) และทักษะพูดเป็นทักษะด้านการแสดงออก (Productive skill) ผู้ฟังจะต้อง

ตีความสิ่งที่ผู้พูดพูด และสามารถตอบได้ด้วยภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจหรือตรงกับความตั้งใจจะสื่อความหมายของผู้พูด ทักษะการฟังและการพูด ไม่สามารถแยกกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Byme (1986) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของทักษะการฟังและการพูดไว้ว่า การพูดสื่อสารเป็นกระบวนการสองทิศทางที่เกี่ยวข้องกับทักษะการรับสาร ของผู้ฟัง และทักษะการผลิตสารของผู้พูด โดยผู้พูดจะทำหน้าที่ส่งรหัส (Encode) เพื่อสื่อถึงเจตนาและความต้องการ และในขณะเดียวกัน ผู้ฟังจะเป็นผู้ถอดรหัส (Decode) หรือตีความสารนั้น ทั้งนี้โดยอาศัยลักษณะความซ้ำซ้อน ในตัวภาษาพูด ความรู้ในเรื่องระบบภาษา ตลอดจนความเข้าใจภาษาท่าทางของผู้พูด ซึ่งเป็นเรื่องช่วยให้การตีความในการรับสารนั้นให้ตรงตามเจตนาของผู้สื่อ

ความสามารถในทักษะการฟังและการพูด มีระดับความสามารถดังนี้

Valette and Discick (1972) ได้แบ่งระดับการฟังออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ

1. ระดับกลไก เป็นระดับที่ผู้เรียนได้ยินความแตกต่างระหว่างภาษา ไม่จำเป็นต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้ยิน

2. ระดับความรู้ เป็นระดับที่ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคที่ได้ฟัง สามารถทำงานตามคำสั่งได้

3. ระดับถ่ายโอน เป็นระดับที่ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและคำศัพท์ สามารถตอบคำถามได้ว่าถูกหรือผิด

4. ระดับสื่อสาร เป็นระดับที่ผู้เรียนเข้าใจคำสั่ง เข้าใจความหมายโดยทั่ว ๆ ไปของข้อความที่มีคำศัพท์ซึ่งไม่คุ้นเคย หรือเป็นศัพท์ใหม่

5. ระดับวิพากษ์วิจารณ์ เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ชนิดของข่าวสาร แยกแยะมาตรฐานของภาษา เข้าใจความหมายตรง และความหมายแฝงของข่าวสารที่ได้ยิน

อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการฟัง คือ ฟังให้เข้าใจ และจับใจความสำคัญได้

นอกจากนี้ Valette and Discick (1972) ยังได้แบ่งระดับความสามารถในการพูดออกเป็น 5 ระดับ เช่นกัน คือ

1. ขั้นกลไก คือ ผู้เรียนสามารถพูดเลียนแบบเสียง ระดับเสียง เสียงที่เน้นหนัก จังหวะ มีการหยุดและการออกเสียง เชื่อมระหว่างคำตามแบบเจ้าของภาษาได้ สามารถท่องจำ คำประโยค หรือข้อความบทสนทนา ออกเสียงข้อความต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจคำหรือข้อความเหล่านั้น

2. ขั้นความรู้ ผู้เรียนสามารถพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เคยเรียนมาโดยใช้ศัพท์ และไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้วอย่างเข้าใจความหมาย

3. ขั้นถ่ายโอน คือ ผู้เรียนสามารถนำเอากฎไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้วสร้างรูปประโยคใหม่ ๆ ตามต้องการได้

4. ขั้นสื่อสาร คือ ผู้เรียนสามารถแสดงความคิด ความต้องการให้ผู้อื่นรู้ได้โดยเน้นความคล่องแคล่ว ความเข้าใจและความสามารถในการสื่อความมากกว่าความถูกต้องตามไวยากรณ์

5. ขั้นวิพากษ์วิจารณ์ คือ ผู้เรียนสามารถพูดโดยใช้ลีลาการพูด น้ำเสียง คำ และสำนวนได้เหมาะสมกับสถานการณ์

3.2 ทักษะการอ่าน

ทักษะการอ่านเป็นการสื่อความหมายซึ่งกันและกันระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยใช้ข้อความเป็นสื่อ ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดและความสามารถที่จะเข้าใจและตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ผู้เขียนเขียนแสดงออกมากทางข้อความมากกว่าการอ่านตัวอักษรภาษานั้น ผู้เรียนจะต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้ต่างๆ และการเดาความหมายของคำจากบริบท มาช่วยเพื่อความเข้าใจเนื้อเรื่องและต้องรู้จักการทำนายความที่จะปรากฏได้ล่วงหน้า อย่างมีแนวทาง และฝึกฝนให้มีความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่มีข้อมูลสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมประโยคต่างๆ ในบทอ่านเข้าเป็นใจความที่มีจุดมุ่งหมายเดียว และมีคุณค่าในการสื่อสารได้

Burmeister (1974, pp. 147-148) ได้กล่าวถึงระดับความเข้าใจของการอ่านเป็น 7 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจในเกี่ยวกับข้อเท็จจริง วันที่ คำจำกัดความ ในความสำคัญของเรื่องและลำดับเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง

2. ระดับแปลความ (Translation) เป็นการนำข้อความ หรือสิ่งที่เข้าใจไปแปลเป็นรูปอื่น เช่น การแปลภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดความ การนำใจความสำคัญของเรื่องไปแปลเป็นแผนภูมิ เป็นต้น

3. ระดับการตีความ (Interpretation) คือ การเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้ เช่น หาเหตุเมื่อกำหนดผลมาให้ ให้คาดการณ์ว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป การจับใจความของเรื่องโดยที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้

4. ระดับการประยุกต์ใช้ (Application) เป็นการเข้าใจหรือมองเห็นหลักการแล้วนำหลักการไปประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จ

5. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) คือ ความเข้าใจและรู้ในแง่ของการตรวจตราส่วนย่อยที่ประกอบเข้าเป็นส่วนเต็ม เช่น การวิเคราะห์โฆษณาชวนเชื่อ การแยกแยะวิเคราะห์คำประพันธ์ การรู้ถึงการใช้เหตุผลที่ผิดๆ ของผู้เขียน

6. ระดับการสังเคราะห์ (Synthetic) เป็นการนำความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านมาผสมผสานกัน และจัดเรียบเรียงใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ

7. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการวางเกณฑ์แล้วตัดสินสิ่งที่อ่านโดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นบรรทัดฐาน เช่น เรื่องราวที่อ่านเป็นข้อเท็จจริง จินตนาการ ความคิดเห็น หรือเป็นความเชื่อ เป็นต้น

3.3. ทักษะการเขียน

ทักษะการเขียนเป็นทักษะการแสดงออก (Productive skill) ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความคิด การสื่อสารทางความคิดกับผู้อ่าน ผู้เขียนจะต้องรวบรวมข้อมูล เลือกสรรสิ่งที่ตนต้องการถ่ายทอดความคิด นำมาลำดับความต้องการ เรียบเรียงออกมาเป็นตัวอักษร นอกจากนี้ วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะมองการเขียนเป็นกิจกรรมการสื่อสาร (Communicative activities) โดยมีจุดมุ่งหมายของการเขียน คือ การสื่อความคิดเห็นของผู้เรียนให้ผู้อื่นทราบ (Rivers and Temperley 1978, อ้างใน วิไลพร ธนสุวรรณ, 2536, หน้า 27) ดังนั้น ในการสอนการเขียนเพื่อการสื่อสาร ควรเน้นให้เขียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ผู้สอนควรเลือกเรื่องที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนเอง ตรงกับความสนใจและระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน และมีจุดประสงค์ของสิ่งที่จะสื่อสารอย่างแท้จริง ผู้เขียนจะต้องเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนแสดงออกมาทางความคิดได้ถูกต้องกับจุดประสงค์ของผู้เรียน และต้องสัมพันธ์กับทักษะของการเลือกใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสถานการณ์อีกด้วย

Valette and Disick (1972, pp. 161-180) ได้แบ่งระดับระดับความสามารถในการเขียน โดยเริ่มจากระดับงานที่ง่ายไปยาก ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระดับทักษะกลไก (Mechanical skill) เป็นการแสดงออกด้านความจำโดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจเนื้อหาสาระที่เขียน เช่น การเขียนลอกแบบ

2. ระดับความรู้ (Knowledge) เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งความรู้ในกฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริง ผู้เรียนต้องรู้จักเสียงและสัญลักษณ์ที่ถูกต้องของภาษานั้น มีความเข้าใจ

ตามเนื้อหาที่เขียนตามหลักไวยากรณ์ เช่น การเรียงคำให้เป็นประโยคที่ถูกต้อง เขียนเติมข้อความในช่องว่าง และตอบคำถามเกี่ยวกับภาพที่คุ้นเคยได้ เป็นต้น

3. ระดับถ่ายโอน (Transfer) เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ได้ พฤติกรรมการเขียนในระดับนี้ เช่น การนำไปใช้ ผู้เรียนสามารถเรียงลำดับบทสนทนาหรือข้อความได้ถูกต้องตามลำดับเหตุการณ์และเหตุผลและเขียนตอบคำถามจากข้อมูลที่กำหนดให้

4. ระดับสื่อสาร (Communication) เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร พฤติกรรมการเขียนระดับนี้ คือ การแสดงออก (Self Expression) ผู้เรียนสามารถใช้การเขียนเพื่อสื่อความหมายและความคิดของตนกับผู้อื่นได้ การเขียนระดับนี้เน้นความสามารถที่เขียนให้ผู้อ่านเข้าใจในเนื้อความมากกว่าการเข้มงวดในด้านไวยากรณ์

5. ระดับวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) ระดับที่ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินภาษาที่ได้ใช้ เช่น ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดของตนได้อย่างคล่องแคล่ว เลือกใช้ถ้อยคำสำนวนได้อย่างเหมาะสม และใช้วิธีในการเขียนได้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของการเขียนนั้นๆ

จึงจะเห็นได้ว่าในการสื่อสาร ทักษะทางภาษาคือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน จะถูกเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในลักษณะของทักษะสัมพันธ์ คือ นำภาษาทุกรูปแบบมาประยุกต์ไว้ด้วยกันตามสภาพที่แท้จริงของการใช้ภาษา ดังนั้น ในการประเมินความสามารถทางภาษาด้วยรูปแบบทักษะสัมพันธ์จึงมีข้อควรคำนึงคือ ภาษาที่นำมาใช้ทดสอบควรเป็นภาษาที่เป็นจริงตามสถานการณ์ มีความต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์ของเนื้อความที่สมบูรณ์ เป็นภาษาที่ใช้ได้จริงตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการทดสอบเกี่ยวกับทักษะภาษาไม่ใช่เนื้อหาภาษา และเป็นการวัดทักษะภาษาในระดับการสื่อความหมายมากกว่าระดับอื่นๆ (อัจฉรา วงศ์โสธร, 2539, หน้า 90)

สรุป การเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ สอดคล้องกับแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพราะผู้เรียนจะต้องใช้ทักษะทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อให้การรับรู้ในขั้นตอนของการเรียนชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะในการแสดงออก คือ การพูดและการเขียน ที่ผู้เรียนต้องแสดงออกในระหว่างขั้นตอนของการเรียน โดยการนำเสนอและเปลี่ยนประสบการณ์ การอภิปราย การสรุป และการแสดงผลงานในการนำไปประยุกต์ใช้ และนอกจากนี้ผู้เรียนยังได้สื่อสารทั้งในกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ โดยการ

แลกเปลี่ยนปัญหา และแก้ปัญหากับผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

4. เอกสารเกี่ยวกับแบบการเรียน

4.1 ความหมายแบบการเรียน

ความหมายแบบการเรียน (Learning style) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้ คือ

Caffarella & Barnett (1994. p. 31) และ Oxford (1997, p. 450) กล่าวว่า แบบการเรียน คือ ความชอบส่วนบุคคลในการจัดกระบวนข้อมูลของการเรียนรู้ในแต่ละสถานการณ์หนึ่ง ๆ และเป็นวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนเนื้อหาที่ใหม่หรือใช้ในการแก้ปัญหา

Nunan (1991, p.168) กล่าวว่า แบบการเรียน หมายถึง ความชอบส่วนบุคคลในการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว แบบการเรียนของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างในบุคลิกภาพที่หลากหลาย พื้นภูมิหลัง (Background) ทางสังคมและวัฒนธรรม ประสบการณ์ทางการศึกษา รวมทั้งการตัดสินใจทางด้านเชาวน์ปัญญาและทางจิตวิทยา

James and Blank (1993, cited in James and Garder, 1995, p. 20) กล่าวว่า แบบการเรียนเป็นลักษณะที่ซับซ้อนและอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดของผู้เรียนที่มีในการรับรู้ การดำเนินการเก็บข้อมูล และระลึกได้ในสิ่งที่ผู้เรียนพยายามที่จะเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

Keefe (1979, cited in Griggs, 1991) กล่าวถึงแบบการเรียนรู้ว่าเป็นองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Cognitive) ความรู้สึก (Affective) และการรับรู้ (Perceptual) ซึ่งเปรียบเสมือนตัวกำหนดลักษณะของผู้เรียนในการรับรู้ปฏิสัมพันธ์ และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ อีกทั้งยังรวมถึงลีลาทางการรู้คิด (Cognitive styles) ในการจัดการข้อมูลของผู้เรียน ซึ่งเป็นลักษณะของการรับรู้ การคิด การจำ และการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง กระบวนการจัดการของข้อมูลเป็นวิธีของเชาวน์ปัญญาในด้านความชอบของแต่ละบุคคลในการที่จะซึมซับข้อมูลนั้นๆ เช่นเดียวกับ Witkin and Goodenough (อ้างใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541, หน้า 146-147) ได้กล่าวว่า ลีลาการเรียนรู้มีความสำคัญต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของแต่ละบุคคลทั้งทางด้านสังคม และด้านการเรียนรู้ โดยได้แบ่งลีลาการเรียนรู้ออกเป็น 2 แบบ คือ แบบการรู้คิดที่วิเคราะห์ ตีความหมายและเรียบเรียงสภาพแวดล้อมใหม่ (Field-independent) ซึ่งมีลักษณะชอบการทำงานอิสระ มักไม่ค่อยใส่ใจต่อสิ่งชี้แนะทางสังคม และไม่ค่อยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น และแบบการรู้คิดที่มีความโน้มเอียงและมีการวิเคราะห์น้อยกว่าแบบแรก (Field-dependent) ซึ่งมีลักษณะชอบทำงานกับผู้อื่น เข้าสังคมเก่ง มีความใส่ใจต่อสิ่งชี้แนะทางสังคม และมักจะพยายามเข้าใจความรู้สึกของ

ผู้อื่น อย่างไรก็ตาม Witkin กล่าวว่า บุคคลส่วนใหญ่จะใช้ลีลาการรู้คิดอยู่ระหว่างกลางของแบบการรู้คิดของทั้ง 2 แบบ และจะเปลี่ยนลีลาการคิดไปตามสถานการณ์ที่ตนเผชิญอยู่

James and Garder (1995, pp. 20-21) ได้กล่าวถึงมิติของแบบการเรียนมีดังนี้ คือ

1. มิติการรับรู้ (Perceptual dimension) เป็นวิธีในการซึมซับข้อมูลของแต่ละบุคคล มิติการรับรู้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางกายภาพของแต่ละบุคคล เข้ารวมกับทางผ่านของข้อมูลไปสู่สมอง ก่อนที่จะไปสู่มิติการรู้คิด

2. มิติการรู้คิด (Cognitive dimension) เป็นกระบวนการที่รวมถึงการเก็บและการนำข้อมูลในสมองมาใช้อีก พฤติกรรมการดำเนินการเก็บและการนำข้อมูลมาใช้ เป็นลักษณะเฉพาะของผู้เรียนในการรับรู้ การคิด การแก้ปัญหา และการจำ ผู้เรียนแต่ละคนมีวิธีในการรับรู้ จัดการและการจดจำข้อมูล แตกต่างกันไป

3. มิติด้านความรู้สึก (Affective dimension) ประกอบด้วยบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับความใส่ใจ อารมณ์ และการประเมินค่า แบบการเรียนด้านความรู้สึก เป็นรูปแบบเฉพาะของผู้เรียนในการกระตุ้นและรักษาพฤติกรรมเอาไว้ องค์ประกอบแบบการเรียนรู้ด้านความรู้สึกไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถอ้างได้จากพฤติกรรมของผู้เรียนและการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ดำรงค์ นิมมานพิสุทธิ์ (2536, อ้างใน วิไลพร ธนสุวรรณ, 2537, หน้า 8) กล่าวว่า แบบการเรียน หมายถึง ลักษณะด้านสติปัญญา จิตใจ และร่างกายที่มีในตัวผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือก มีปฏิสัมพันธ์และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในการเรียนซึ่งแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า แบบการเรียนเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพต่าง ๆ ของการเรียนการสอนที่ผู้เรียนชอบและผู้เรียนคิดว่าจะเรียนได้ดีในสภาพนั้น ๆ ดังนั้นในการเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องยอมรับว่าความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคนในบทเรียนนั้นแตกต่างกัน ตามสภาพวิธีที่ผู้เรียนชอบใช้หรือตอบสนองต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีภารงานแตกต่างกันไปในแต่ละขั้นตอนของการเรียนแบบประสบการณ์ ผู้สอนจึงมีหน้าที่ช่วยเหลือ กระตุ้นให้ผู้เรียนนำแบบการเรียนของแต่ละคนที่ช่วยส่งเสริมในการเรียนรู้นั้นมาใช้ในกระบวนการสร้างความรู้จากประสบการณ์ของตัวผู้เรียนเอง พร้อมกับได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ด้วยเช่นกัน

4.2 ลักษณะแบบการเรียนในการเรียนภาษา

นักการศึกษา นักจิตวิทยาได้กล่าวถึงลักษณะแบบการเรียนในกระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไปไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกับผู้เชี่ยวชาญทางภาษาได้กล่าวถึงแบบการเรียนในการเรียนภาษาไว้ดังนี้ คือ

Reid (1987, cited in Wenden, 1991, pp. 37-38) ได้อธิบายแบบการเรียนที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ในการเรียนภาษา และแบบการเรียนที่ผู้เรียนชอบยังแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีวิธีเรียนในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนี้ คือ

1. แบบจักษุนิยม (Visual major learning style preference) คือ ผู้เรียนที่ชอบการสังเกต เรียนรู้และเข้าใจได้ดีจากการอ่าน ดูคำบนกระดานดำ ดูแผนภูมิ หรือข้อมูลที่เป็นรูปภาพ ผู้เรียนที่ชอบการสังเกตมักจะเรียนโดยลำพังตามตำราและจดบันทึกคำบรรยายถ้าต้องการจำข้อมูลนั้นๆ และไม่ต้องการคำอธิบายมากเหมือนผู้เรียนที่ชอบการฟัง

2. แบบโสตนิยม (Auditory major learning style preference) คือ ผู้เรียนชอบการฟังและเรียนรู้ได้ดีจากการฟังเครื่องบันทึกเสียง ฟังคำอธิบาย หรือฟังคำบรรยาย ผู้เรียนชอบการจำข้อมูลโดยการอ่านออกเสียงหรือขยับปากขณะที่อ่านโดยเฉพาะเมื่อกำลังเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

3. แบบปฏิบัตินิยม (Kinesthetic major learning style preference) คือ ผู้เรียนชอบวิธีการเรียนที่มีการปฏิบัติ และจะเรียนได้ดีจากประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในห้องเรียน ผู้เรียนจะจดจำข้อมูลได้ดีเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น เช่น การทัศนศึกษา (Field trip) และการแสดงบทบาทสมมติ (Role play) เป็นต้น

4. แบบสัมผัสนิยม (Tactile major learning style preference) คือ ผู้เรียนชอบการเรียนที่มีการสัมผัส แตะต้องกับสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และจะเรียนได้ดีถ้ามีโอกาสสัมผัสสื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นลักษณะการทดลองในห้องทดลอง ประดิษฐ์และสร้างแบบ (Model)

5. แบบเป็นกลุ่ม (Group major learning style preference) คือ ผู้เรียนเรียนได้อย่างรวดเร็วหากเรียนร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนให้คุณค่าของการมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม และทำงานในชั้นเรียนร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน แรงกระตุ้นที่ได้จากกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ และเข้าใจข้อมูลใหม่ได้ดี

6. แบบรายบุคคล (Individual major learning style preference) คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีหากมีโอกาสทำงานโดยลำพัง และจดจำข้อมูลได้ดีโดยวิธีเรียนด้วยตนเอง

Reid ยังได้กล่าวถึงแบบการเรียนรู้รอง (Minor learning styles) และแบบการเรียนรู้โดยอ้อม (Negligible learning styles) ที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนโดยทั่วไป กล่าวคือ แบบการเรียนรู้รอง หมายถึง วิธีที่ผู้เรียนจะระบุแบบการเรียนในส่วนที่ตนสามารถทำงานได้ดีและโดยปรกติแล้วผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะใช้แบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่วนแบบการเรียนรู้

โดยอ้อม หมายถึง วิธีที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนหากประสบความยากในการเรียนในแบบหนึ่ง แต่จะแก้ปัญหาให้กับตัวเองคือ บังคับตัวเองให้เรียนในแบบการเรียนที่ช่วยให้ตนเองเข้าใจได้มากกว่า หรืออาจจะทำงานในส่วนทักษะอื่นๆ ที่จะทำให้แบบการเรียนนั้นดีขึ้น

นอกจากนี้ Reid (1987, cited in Reid, 1993, pp. 57-58) ได้สำรวจแบบการเรียนของนักศึกษาชาวต่างชาติโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 1,234 คน ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (ELS) ในประเทศสหรัฐอเมริกา และนักศึกษาไทยจำนวน 47 คน เป็นส่วนหนึ่งในการสำรวจด้วย จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบการเรียนที่ผู้เรียนชอบใช้ พบว่า นักศึกษาไทยชอบแบบการเรียนรู้แบบปฏิบัติ มากที่สุด รองลงมือ คือ แบบสัมผัสนิยม และส่วนที่น้อยที่สุด คือ แบบจักษุนิยม แบบโสตนิยม แบบรายบุคคล และแบบรายกลุ่ม

ส่วน Oxford (1997, pp. 449-451) ได้กล่าวถึงลักษณะแบบการเรียนในการเรียนภาษาที่สอง ซึ่งมีผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน ดังนี้ คือ

Global ◄►	Analytic
- สนใจในภาพรวม - มักไม่ใส่ใจในความถูกต้องแม่นยำ - รู้สึกรับได้กับการชดเชยในคำพูดที่ขาดความรู้ของตน - คิดแบบหุนหัน	- ต้องการรายละเอียดที่หลากหลาย - ชอบถามถึงความถูกต้องและเที่ยงแท้ - พยายามหลีกเลี่ยงกลไกการชดเชยที่จะทำให้ไม่แน่ใจในคำพูด - พิจารณาอย่างรอบคอบ
Concrete-sequential ◄►	Intuitive-random
- ต้องการโครงสร้างระดับสูงและมีลำดับ - พูดสนใจในภารงานที่ปฏิบัติอยู่ - ต้องการคำแนะนำที่ชัดเจน - ต้องการรูปแบบการบังคับบัญชา	- ชอบอิสระ - ชอบพูดถึงความเป็นไปได้ในอนาคต - ชอบตัดสินใจด้วยตนเอง - ทำงาน เรียนรู้ได้ดีในบรรยากาศที่เป็นอิสระ ผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด
Closure-oriented ◄►	Open
- เรียนได้ดีถ้ามีการกำหนดเวลาส่งงานที่แน่นอน - เป็นผู้ทำลำดับรายการและปฏิบัติตามลำดับรายการ - ต้องการการตัดสินในที่รวดเร็ว	- ไม่ชอบการกำหนดเวลาที่ตายตัว - ไม่สนใจในลำดับรายการ - ต้องการมีทางเลือกหลายทาง
Extroverted ◄►	Introverted
- ได้แรงพลังจากผู้อื่น - สนุกกับการทำงานกลุ่ม	- รู้สึกพลังงานถูกทำลายโดยผู้อื่น - ชอบทำงานคนเดียวในกลุ่มที่คุ้นเคยเท่านั้น

- ชอบเหตุการณ์และกิจกรรมที่หลากหลาย - มักชอบเข้าสังคม		- ชอบที่จะให้ความสนใจในสิ่งไม่กี่สิ่ง - สามารถเข้าสังคมและถอนตัวออก ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง
Visual ◄——►	Auditory ◄——►	Hands-on
พวกเรียนได้ดีด้วยการใช้สายตา หรือการสังเกต	พวกเรียนได้ด้วยการฟัง	พวกเรียนได้ดีโดยผ่านการสัมผัส เคลื่อนไหว

Oxford กล่าวว่า แบบการเรียนแบบ Global คู่กับ Analytic แบบการเรียนแบบ Concrete – sequential คู่กับ Intuitive – random แบบการเรียนแบบ Closure - oriented คู่กับ Open แบบการเรียนแบบ Extrovert คู่กับ Introvert และแบบการเรียนแบบ Visual, Auditory, Hands-on จะสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ Oxford ยังกล่าวว่า แบบการเรียนที่สัมพันธ์ต่อการเรียนภาษาส่วนใหญ่ คือ พวก Extroverted กับ Introverted อย่างไรก็ตาม การเข้าใจแบบการเรียนของผู้เรียนในการเรียนภาษาที่สอง จะช่วยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมที่หลากหลายที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนโดยทั่วไป ซึ่งจะไม่จัดกิจกรรมแต่เฉพาะแบบการเรียนที่ผู้เรียนชอบในแบบเรียนใดแบบเรียนหนึ่งโดยเฉพาะ

Wenden (1991, p. 410) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาจะรู้เข้าใจแบบการเรียนที่ตนชอบอย่างลึกซึ้ง เช่นเดียวกับการรู้จักแยกแยะในตัวภารงานที่ทำ (Task) ผู้เรียนกลุ่มนี้จะปรับลีลาการเรียนรู้เฉพาะตน หรือปรับกลยุทธ์ในการเรียนในเชิงบวก เพื่อให้ตรงกับความต้องการและความชอบ อีกทั้งยังสามารถปรับตัวเข้ากับวิธีการและสื่อต่างๆ ที่หลากหลาย และรู้ที่จะค้นหา จัดระบบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ และทบทวนข้อมูลทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาใช้ ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะขาดการหยั่งรู้ในความยากในเวลาเรียน และไม่สามารถแยกแยะจัดการกับภารงานของตนได้ ผู้เรียนจะเกิดความคับข้องใจในวิธีการสอนต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมกับตน อีกทั้งยังไม่เข้าใจในระบบต่างๆ ในข้อมูล ผู้เรียนกลุ่มนี้จะเข้าใจตัวป้อนทางภาษาอย่างกระจัดกระจาย ไม่เป็นระบบ และไม่อาจบอกความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้

Richards (1987) กล่าวว่า หลักเกณฑ์ที่ควรคำนึงหลักเกณฑ์หนึ่งในการแสวงหาวิธีการสอนภาษาที่เหมาะสม คือ คำนึงถึงตัวผู้เรียน และส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน คือ แบบการเรียน แบบการเรียนมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของผู้เรียน การรู้แบบการเรียนและการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น กล่าวโดยสรุป แบบการเรียนในการเรียนภาษาคือ วิธีที่ผู้เรียนแต่ละคนใช้ในการเรียนภาษา

การจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น กล่าวโดยสรุป แบบการเรียนในการเรียนภาษาคือ วิธีที่ผู้เรียนแต่ละคนใช้ในการเรียนภาษาเพื่อให้ตนประสบผลสำเร็จในการเรียน และถือเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ภาษา ดังที่ Nunan (1991, อ้างใน เยาวลักษณ์ ณ เชียงใหม่, 1998) ได้กล่าวว่า เป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรการเรียนภาษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรจะพัฒนาทักษะทางภาษาและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับแบบการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนพร้อมกับกิจกรรมการเรียนการสอนต้องปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนเช่นกัน

4.3 แบบการเรียนที่สัมพันธ์กับการเรียนแบบประสบการณ์

แบบการเรียนที่สัมพันธ์กับขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ตามวงจรการเรียนรู้ของ Kolb (1984, cited in Kelly, 1998) มีแบบการเรียน 4 แบบ ดังนี้ คือ

1. แบบการเรียนแบบนักไตร่ตรอง (Reflectors) คือ ผู้เรียนชอบเรียนรู้จากสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง โดยจะรับข้อมูลที่เป็นรูปธรรม และนำสิ่งที่ได้เห็น ได้พบ มาสรุปคลอบคลุมประมวลข้อมูลอย่างจริงจัง ก่อนที่จะสรุปหรือตัดสินใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้เรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบไตร่ตรอง จะใช้คำถามในการเรียนรู้ คือ ทำไม (Why?)

2. แบบการเรียนแบบนักทฤษฎี (Theorists) คือ ผู้เรียนชอบเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับรู้จากประสบการณ์นามธรรม หรือข้อเท็จจริง (Facts) จากนั้นจะประมวลสิ่งที่ได้รับรู้มาไตร่ตรอง โดยพิจารณาและคิดสะท้อนกลับในสถานการณ์ โดยสังเกตในรูปแบบที่แตกต่างกัน ผู้เรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบนักทฤษฎี จะใช้คำถามในการเรียนรู้ คือ อะไร (What ?)

3. แบบการเรียนแบบนักปฏิบัติ (Pragmatists) คือ ผู้เรียนชอบเรียนรู้จากการค้นหาวิธีการทำงานในสิ่งที่ต้องการโดยจะเข้าร่วมในประสบการณ์เชิงนามธรรม โดยเริ่มจากความคิด จากนั้นจะพยายามทำ ทดลอง และทดสอบเพื่อดูผล ผู้เรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบนักปฏิบัติ จะใช้คำถามในการเรียนรู้ คือ อย่างไร (How ?)

4. แบบการเรียนแบบนักกิจกรรม (Activists) คือ ผู้เรียนชอบเรียนโดยให้สำคัญต่อการค้นพบด้วยตนเอง โดยจะเข้าร่วมประสบการณ์รูปธรรมและประมวลประสบการณ์ที่ได้รับอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากสิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส และรู้สึกได้ จากนั้นจะลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนที่มีแบบการเรียนแบบนักกิจกรรม จะใช้คำถามในการเรียนรู้ที่เป็นการตั้งเงื่อนไข หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ก่อนจะลงมือหาคำตอบ โดยการใช้คำถาม คือ ถ้า... (What if ?)

แบบการเรียนทั้ง 4 แบบ ที่สัมพันธ์กับขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb แสดงได้ดังนี้

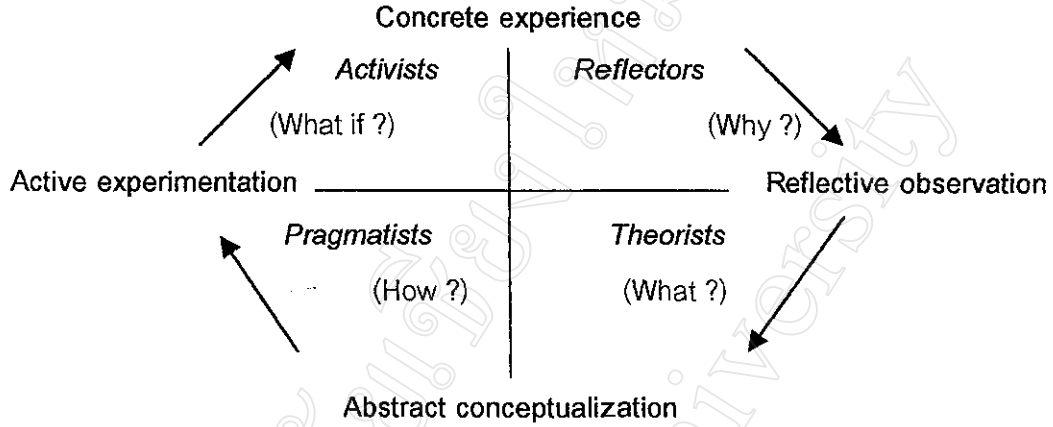

ภาพ 8 แสดงแบบการเรียนที่สัมพันธ์กับขั้นตอนการเรียนแบบประสบการณ์ของ Kolb

อย่างไรก็ตาม Willing (1987, cited in Skehan, 1998) ได้พยายามแสดงความสัมพันธ์แบบการเรียนที่ Kolb นำเสนอสู่การเรียนการสอนภาษา โดยได้วางกรอบแบบการเรียนซึ่งแบ่งเป็น 2 มิติ คือ มิติในการแสดงออกในการรับรู้ โดยแยกเป็นส่วนของแบบองค์รวม (Holistic) และแบบวิเคราะห์ (Analytic) และอีกมิติหนึ่งคือ มิติในส่วนบุคลิกภาพ (Personality) โดยแยกเป็นส่วนของแบบกระตือรือร้น (Active) และแบบเฝ้าดู (Passive) กรอบของแบบการเรียนในการเรียนภาษา ที่แบ่งออกเป็น 2 มิติตามที่ Willing ได้กล่าวไว้ มี 4 แบบการเรียน ดังนี้ คือ

1. ผู้เรียนแบบประจักษ์ (Concrete learners)

ผู้เรียนแบบประจักษ์ มีกรอบการเรียนในการรับรู้เป็นแบบองค์รวมและมีบุคลิกภาพในแบบเฝ้าดู โดยมีลักษณะแบบการเรียน ดังนี้

1.1 เป็นผู้เรียนที่ชอบเรียนในห้องเรียนที่มีการจัดการที่เป็นระบบ และชอบรูปแบบในการเข้าสังคม ชอบการมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของกลุ่ม

1.2 เป็นผู้เรียนที่ชอบใช้ประสบการณ์ตรง (Direct experience) ในการเรียนรู้ และมีความสนใจในการใช้ภาษา และถือว่าภาษาเปรียบเสมือนการสื่อสาร (Communication) มากกว่าที่จะรู้เกี่ยวกับระบบของภาษา

1.3 เป็นผู้เรียนที่ชอบกิจกรรมในห้องเรียนที่จัดอยู่ในรูปของเกมส์ งานกลุ่ม และชอบฝึกทักษะทางภาษาโดยใช้กิจกรรมที่มีการสื่อสารได้อย่างหลากหลาย และมีลักษณะที่ชอบพึ่งพาบุคคลอื่น (People-oriented)

Willing (cited in Yawalak Nachiangmai, 1998) ยังได้กล่าวถึงผู้เรียนแบบประจักษ์จะชอบใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ เช่น การใช้ตาดู หูฟัง หรือการสัมผัส กล่าวคือ ผู้เรียนที่ชอบใช้สายตา (Visual learners) ชอบเรียนโดยการใช้สื่อที่มองเห็นได้ ตัวอย่างเช่น ชอบให้มีรูปภาพ ฟิลม์ หรือวีดีโอแสดงประกอบขณะจดบันทึก หรือขณะสนทนา ส่วนผู้เรียนที่ชอบการฟัง (Auditory learners) ชอบที่จะฟังและรับรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยข้อมูลป้อนที่เป็นภาพ ส่วนผู้เรียนที่ชอบการสัมผัส (Hands-on learners) จะสนุกสนานไปกับกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหว เช่น การเล่นเกมส์ หรือการใช้ Flashcards เป็นต้น

2. ผู้เรียนแบบยึดหลักการ (Conformists)

ผู้เรียนแบบยึดหลักการ มีกรอบการเรียนในการรับรู้แบบวิเคราะห์และมีบุคลิกภาพในแบบเฝ้าดู โดยมีลักษณะแบบการเรียน ดังนี้

2.1 เป็นผู้เรียนที่จะมองภาษาในเชิงวิเคราะห์ (Analytic View) มีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนภาษาว่าเป็นภารงานที่มีระบบแบบแผนและมีเหตุผล แต่ยังต้องอาศัยหรือพึ่งพาการจัดการของผู้อื่น และจะขึ้นอยู่กับบุคคลที่ตนคิดว่ามีอำนาจ ชี้นำได้ (Authority) ยังไม่ค่อยมั่นใจในการตัดสินใจของตนเอง

2.2 เป็นผู้เรียนที่ชอบบรรยากาศของห้องเรียนที่ไม่ต้องมีการสื่อสาร (Non-communicative classrooms) และยินดี พอใจทำงานโดยการบอกให้ทำ ทำตามคำสั่ง และชอบเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้สายตา (Visual mode) โดยการอ่าน

2.3 ผู้เรียนแบบยึดหลักการจะมีส่วนคล้ายกับผู้เรียนแบบประจักษ์ คือ ชอบผู้สอนที่มีแบบการสอนแบบจัดเตรียมทุกอย่างเป็นอย่างดี (Well-organized teacher) ซึ่งหมายถึงการจัดเตรียมทั้งแผนการสอนและการจัดสภาพห้องเรียน ต้องการให้ผู้สอนอธิบายทุกอย่างในเวลาเรียนแต่อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนแบบยึดหลักการ ชอบการมีปฏิสัมพันธ์แบบรายบุคคล มากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของกลุ่ม มักไม่ชอบการเล่นเกมส์ที่ไม่ได้ให้เวลาในการเตรียมตัวหรือหากตนยังไม่เข้าใจถึงกฎ กติกาการเล่น

3. ผู้เรียนแบบปรับเปลี่ยน (Convergers or Analytical learners)

ผู้เรียนแบบปรับเปลี่ยน มีกรอบแบบการเรียนในการรับรู้แบบวิเคราะห์และมีบุคลิกภาพในแบบแบบกระตือรือร้น โดยมีลักษณะแบบการเรียน ดังนี้

3.1 เป็นผู้เรียนที่มีแนวโน้มไปในการวิเคราะห์ โดยสามารถที่จะพิจารณาในส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ กัน ของภาพรวมทั้งหมด ผู้เรียนจะสนองตอบในสถานการณ์การเรียนรู้ที่ให้เป็นภารงาน (Task-oriented) ชอบเรียนรู้โดยวิธีการเรียนแบบแก้ปัญหา โดยมีผู้สอนกำหนดปัญหาให้

3.2 เป็นผู้เรียนที่ชอบทำงานโดยลำพัง และมักจะหลีกเลี่ยงงานกลุ่มหรือกิจกรรมในห้องเรียน มีความเป็นอิสระและมีความเป็นตัวของตัวเองสูงในการตัดสินใจ ไม่ชอบการคาดเดาจากการใช้คำคล้าย (Synonyms) หรือ การใช้ Paraphase แต่ชอบที่จะค้นหาข้อมูลที่ถูกต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน

3.3 ในด้านการเรียนภาษา ผู้เรียนแบบปรับเปลี่ยนจะพิจารณาภาษาเปรียบเสมือนวัตถุ (Object) ซึ่งไม่ใช้เป็นสิ่งที่จะต้องแสดงออกถึงคุณค่า โดยจะให้ความสำคัญการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาที่ตัวภาษา ("about" language) มากกว่าการใช้ภาษา (Language use) ชอบเรียนกฎไวยากรณ์ และมุ่งสนใจในการเรียนที่มีหลักการ ผู้เรียนแบบปรับเปลี่ยนชอบที่จะเรียนรู้เองในศูนย์การศึกษาด้วยตนเอง (Self center) ซึ่งเป็นที่ผู้เรียนสามารถวางแผน ใช้สื่อการเรียนและโครงสร้างที่เหมาะสมกับตนเอง

4. ผู้เรียนแบบสื่อสาร (Communicative leamers)

ผู้เรียนแบบสื่อสาร มีกรอบการเรียนในการรับรู้แบบองค์รวมและมีบุคลิกภาพในแบบกระตือรือร้น โดยมีลักษณะแบบการเรียน ดังนี้

4.1 เป็นผู้เรียนที่มีลักษณะการคิดแบบภาพรวม (Global thinkers) โดยจะพิจารณาภาษาในบริบทที่ครอบคลุมทั้งหมด สนใจในการแสดงทักษะทางภาษาในหลาย ๆ ด้านมากกว่าจะสนใจในแนวทางแบบวิเคราะห์ หรือการเรียนในแต่ละองค์ประกอบ ผู้เรียนแบบสื่อสารยังชอบการเดาความหมายจากคำเหมือน (Synonyms) หรือการใช้ Paraphase

4.2 เป็นผู้เรียนที่ชอบกิจกรรมที่มีการสื่อสาร เช่นการพูดคุยกับเจ้าของภาษา การดูสื่อโทรทัศน์ภาคภาษาอังกฤษ หรือใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน มีอิสระในการเข้าสังคม ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความมั่นใจกล้าที่จะเสี่ยง (Take risks)

4.3 เป็นผู้เรียนที่ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสื่อสารในสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real-life situation) โดยไม่ต้องให้ผู้สอนแนะนำหรือสนับสนุน เนื่องจาก ผู้เรียนแบบสื่อสารจะให้ความสำคัญของความหมายในบริบททางภาษามากกว่า

กรอบของแบบการเรียนทางภาษาที่แบ่งเป็น 2 มิติ ตามที่ Willing (1987, cited in Skehan, 1998) ได้กล่าวไว้ แสดงได้ตามแผนภาพดังนี้

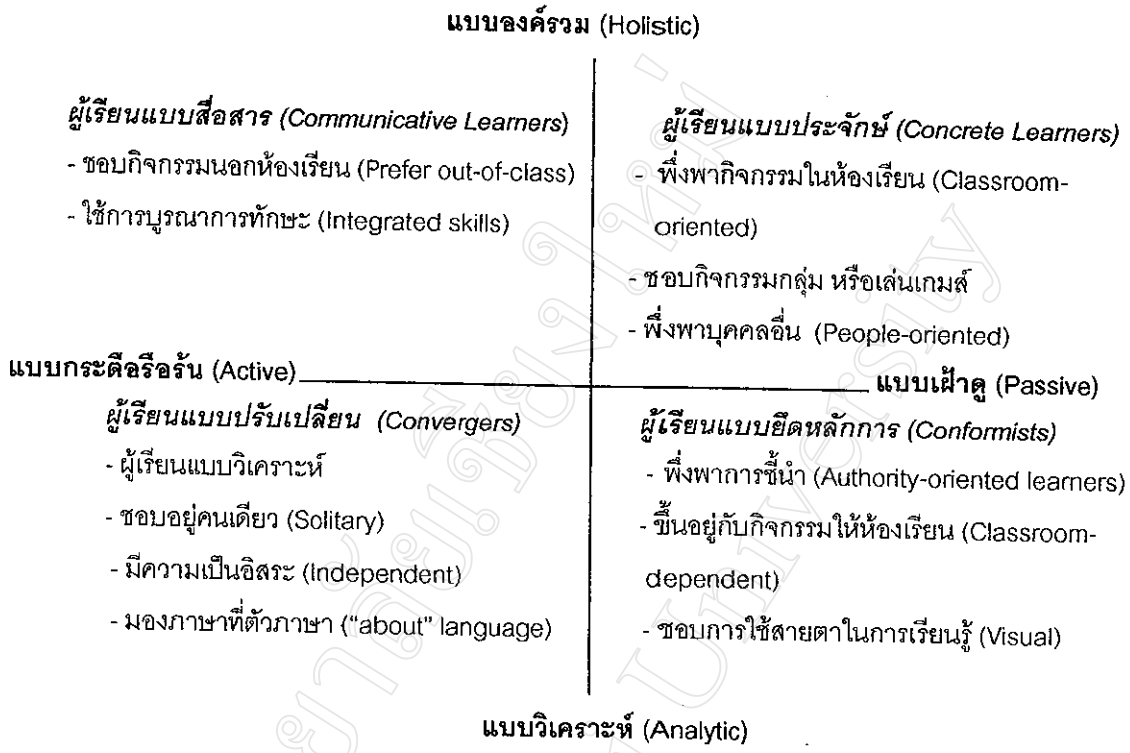

ภาพ 9 แสดงกรอบของมิติแบบการเรียนทางภาษาของ Willing ที่สัมพันธ์กับการเรียนแบบประสบการณ์

สรุป แบบการเรียนที่สัมพันธ์กับการเรียนแบบประสบการณ์ในแต่ละแบบมีส่วนส่งเสริมความสำเร็จทางการเรียนภาษาของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการศึกษาว่าผู้เรียนมีแบบการเรียนในแบบใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการสอนให้เหมาะสมและจัดกิจกรรมหรือภารงานทางภาษาที่สัมพันธ์กับแนวคิดของการเรียนแบบประสบการณ์ในแต่ละขั้นตอนให้ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งภารงานดังกล่าวต้องผ่านตัวป้อนทางภาษาที่เข้าใจได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้แบบการเรียนที่ตนชอบและปรับใช้แบบการเรียนที่จะช่วยผู้เรียนมีความสามารถทางภาษาที่ดีขึ้น